КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически партин Нохч-ГІалгІайн обкома, Нохч-ГІалгІайн АССР Лаккхехьарча Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 153 (4033), ШОАТТА, 21 декабрь, 1968 шу. Мах 2 кап.

ШЕРАГАРА ШЕРАГА ЧІОАГІЛУ РОССИ

ВОРХІАЗЛАГІА ХЕРЖАЧА РСФСР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ЙИЪЛАГІА СЕССИ

Советски наха мацаре хІана кхоачам гІертам хилар хьахьехкал Росси халкъа боахам питилетка диълагІча шера дегІабоалабара планех бюджетах хІара муг1ар тІа. Оттаьча программа республика къахьегамхой тІабераабу дІахо а цун экономика чІоагІъяра, бахача наьха вахара хьал лакхдаре. Цукхьа боккха бехктоакхам хетаца дас саина йоакхо син йийцар депутаташа Российски Федераце парламента сесси РСФСР-а Министрий Совета председателя заместителя, республика Госплана председателя депутата Н. М. Герасимова «1969 шера РСФСР-а халкъа боахам дегІабоалабара Паччахьалкхен планах» яь доклади финансий министра И. И. Фадеева «РСФСР-а 1969 шерарча Паччахьалкхен бюджетахи РСФСР-а 1967 шера Паччахьалкхен бюджет кхоачашъярахи» яь доклади.

19 декабре Йоккхача Кремлевски дворице РСФСР-а Лаккхехьарча Совета председателя депутата М. Д. Миллионщикова председателал а дош ЇуйрийнА хиннача заседание дІахо йихьаь цу докладех йола прецош.

Къамаьлаш даьраша дийцар материальни финансови кхоачамех бегара диканІ тайпара пайда эца йиш йолча торонех, гучадьхар керла резерваш, боахамех культурах хьахьехка де деръІа гІулакхаш чакхдара хаьдда йола даьхьош къаьхеддар.

Депутаташа къахьегта белгалдахар 1969 шера боахам культуран дегІайоалара, исторически денна — Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дизара кийча яра белгалонца чекхъоггІола йоккха программа кхоачашъеча хІара советски сага боккха бехктоакхам хилар, хІаране декдар да вай Даьхен низ совбоакххаргболча доккхачь сайлен гІулакхашца цу дикача событена кахъахахар.

Сийлахь - йоккха стигул а ьылар КПСС Тульски обкома секретара депутата Н. А. Сорогина В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна йолцончача социалистически яхьа низ болча талгІех. Деррига халкъа яхьа юкъе а баха Тульски области къахьегамхоша дукха хІана даьд дІахо а 1968 шера промышленность, юрта боахам, культура дегІайоалаеца. ба хача наьха хьал тоалеш. ьылар цо.

Дукхачар ааьча къамаьлий чолуш йола башхало яр КПСС ЦК октябрьски (1968 ш) Пленуме йоккха терко яьча юртбоахама производстивака технически реконструкци яра дош. Юрта боахам дІахо лакхбалара механизаци ІалальнаТе боккха лоархІам болаш дизарах дийцар Орловски областа «Верховский» яхача хьайбаш тоалолийтача совхоза зоотехника депутата М. А. Тихоновас.

Даьхача толамаша гІаддут вай, керлача планаша деккарийла ду вай уж кхоачашъяра толамегІа дола наькъаш лаха. ьылар Владимирски областа Ленина цІерагІча показательно-ткацки фабрика директора А. М. Прошева.

КарагІдаьнна толамаш дуьпаш, кхоана хургдолчун уйла ен. даьдаьннар сийлахь - воккхача Ленина ваьскеташа яхачунца хусташ хІана ду депутаташа. Юхь а юхь а кхийк уж вайна массаза а дийна волча Ленинга. цуьн леррийоацача илеашка.

Советий Іеьдал кхечча хана бурятски халкъа ленински дарже хьалхле а лелаеш. Советски Союза кхьечча халкъаша шенача догаца массе а гегІораххьара новкъостал а деш бІаьшерашкха тІехьадиса хиннача социализмага доьлаш карагІ ес даьннар — цо деррига сийлахь воккхача Ленина илеаш дийна кхоачашдеш да, ьылар КПСС Ордынско-Бурятски окружкома хьалхарча секретара депутата С. И. Елисеева. РСФСР-а бахача наха бытовой гІулакх деча министра депутата А. Н. Гандурина хоам бир министерстви системе болх беш кхо эзар совгІа специализированни предприятие комбинатгІ я, аьнна. Оратора белгалдаьккхар бахача наха гІулакх дикагІа а культура лаккагІа йолаш а ле дезаш хилар.

1969 шера республика мялхбоалера районаш чекхагІча техпашца дегІайоалае ден1 халкъбоахама плана тІа. Цукхьа боккхача боахам кхьачна къахьегамхой депутатий Тюменски областной Совета исполкома председателя депутата Н. П. Макушина дахча къамаьлаге.

Партин правительствах вай кертера Іалама рузахьа — лаьтта бертате хилара ен йола йоакхо хилар СССР-ен союзни республикийн лаьттан законодательства мердаш тІаьтар. Росси лаьтташка мелиораторий кхоачашъе евача планех хоам бир РСФСР-а мелиораци хьи боахамех министра депутата И. С. Морина.

ЇуйрийнА заседане къамаьлаш дир депутаташа: Е. Д. [illegible] — Мордовски АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председателя, И. П. Иванова — Куйбышевски автотракторни электрооборудоване бригадира - наладчика, Е. И. Сизенко — къахьегамхой депутатий Московски областной Совета исполкома председателя хьалхарча заместителя, В. А. Тихомирова — къахьегамхой депутатий Горьковски областной Совета исполкома председателя хьалхарча заместителя, Ф. С. Давлетшина — Башкирски АССР Кушнаренковски района Свердлова цІерагІча колхоза председателя.

Делкъел тІехьагІа дикь сахьат хьалча депутата сайийнарча заседане дийца йийцар 1969 шера РСФСР халкъа боахам дегІабоалабара Паччахьалкхен планах бюджетах проектош.

Заседане бахьна хилар Г. И. Воронова, М. А. Суслова, М. С. Соломенцева.

Сайрийнарча заседание РСФСР-а халкъа боахам дегІабоалабара планахи республика бюджетахи йола докладаш йоцача прениех къамаьлаш дир депутаташа: И. В. Денисова — КПСС Костромской обкома секретара, П. А. Забелиной — къахьегамхой депутатий Тамбовски областной Совета исполкома председателя, А. С. Буркова — КПСС Свердловски областа Каменски райкома хьалхарча секретара, Б. П. Мартынова — Татарски АССР Министрий Совета председателя хьалхарча заместителя.

Председателал деш воьча депутата М. Д. Миллионщиков хоам бу хоийлех йолча прениех 25 саго къамаьл дь хиларах. Прениеш совцае аьнна решени ю.

ТІехьара къамаьл дир РСФСР Министрий Совета председателя заместителя, Федераце Госплана председателя депутате Н. М. Герасимова. Цхьа барт а болаш тІаийцар 1969 шера РСФСР халкъа боахам дегІабоалабара Паччахьалкхен планах дола Закон.

Республика финансий министра депутата И. И. Фадеева тІехьара къамаьл даьчул тІехьагІа ишта цхьа барт болаш тІаоц 1969 шера РСФСР доходаши расходаши 32.606.404 эзар сом суммА йолча Паччахьалкхен бюджетах дола Закон. 1967 шера РСФСР Паччахьалкхен бюджет кхоачашъярах йола отчет тІоагІъярах бола соцамИ.

Цул тІехьагІа дийцар РСФСР Лаккхехьарча Совета кагирхой гІулакхех йола Массезара комиссех хьарах дола дош. Цу комиссех бола соцам тІаийцар. Цу юкъе хержаш 29 депутат. Комиссе председателалла чІоагІдаь депутат А. В. Гоголев — КПСС Московски обкома секретара.

Кхьалхара пунктех РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума Указаш чІоагІдарах къамаьл дир секретара Х. П. Немцова. РСФСР Конституце (Кертерча закона) кхьайолча статьяшта юкъе хуьцамаш тІатохарахи лахьарах. РСФСР уголовни кодекса юкъе тІатохарахи дарах йола а кхыйола а Указаш чІоагІдир. Царех доагІаш дола законаш соцамаш тІаийцар.

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума председателя заместителалла хержар депутат Х. И. Амирханов — СССР Іилмай Академе Дагестански филиала президиума председатель, депутат П. А. Алмакаев — Марийски АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель.

Цу тІехь шиий болх чакхбаьккхар РСФСР Лаккхехьарча Совета сессе.

КИЙЧА ХУРГЬЯ ТРАКТОРАШ

Сетта латт хІара боахама кхашна. Хазаш вай тракторий комбайнний тата. Сецца из бІаьсти кхачанца. Бакъда, Гудермески района «Кавказ» колхоза механизатораш де хІама деццаш бац. Арнашкара шеай гІуллакх дьйча юртбоахама техникана ремонт а белабелар уш.

Дина лер из гІуллакх № 1 йолча тракторни бригаде. МугІарах дІаоттаь латт бригада стане тоаль ньена инвентарь, агрегаташ.

— Укх шера йоьлагІча кертале 6 трактор тоае эзаш дар тхо, — йоах бригадира, Совноводски юртбоахама техникума выпускника А. Арсамбиева. — Атто дац уш тоае, хІана аьлча запасной оатхаш иц. Дала а тха гоачча механизаторий ростерам ма [illegible] оатхахашта. ВІаьно [illegible] аьнна [illegible] оатхаш цар тхайча дІенахул вегІа хилац.

Невртаьнна [illegible] хания дьахка кхоачашъе безаш ба механизаторий. ХІанзар 4 трактор кийча я, хІарта мастерскайн тахан-кхана [illegible] массаки кхы а я.

Дика болх бу мостарии Абдурашидов Вахас, Цегуев Шахьида, Хаджиев Езда, кхычар. Хьалхара шу дац цар техника тоае. Цар бечча болхаго хьаакача лов техника тоаре гІуллакх царна дІахьака ца дезига.

Ю. ИГЕР.

БОККХА КХАЪ КХАЬЧАБ

Гартарча шераннех вай мехка доккха дегІадоалахлара доккхий деккараш латт мехкдаьттахошта хьалхашка. 1975 шера деанкхаьрча 350—380 миллион тоннаш кхоачаш мехкдаьтта.

Питилетка кхоалагІа шу яьхьтта тІоагІа лоархІаме да мехкдаьттахошта. Укх шера дакхкха деза мехкдаьтта 3 бІаь миллион тонн я. Из болам вай мехка дІаболабаьб Татарерча мехкдаьттахоша. ВІаьш бригадаш а Социалистически яхье а яьнна, кхе бІаь миллион тонн мехкдаьтта даккхара дІайоднаьча къахьегама вахте даъ лаьпара къоесам доаттабеш. Яхье юкъе ба вай республикера мехкдаьттахой а.

Массехк де хьалха Москвера хоам кхаьчаб «Старогрозненски» мехкдаьтта участка коллективага кхо бІаь миллион тонн мехкдаьтта даккхара йолча къахьегама вахте дакъа лаца бакъо еннай аьнна. КПСС ХХШ-ча съезда цІи лелаеча пхьоалагІча промысла. Ф. И. Щербаков керте латтача участка коллективо баккха боккхо къахьегама толам ба ер. Цу сийлен вахте дакъа лаца бакъо яьккхача бригадий, участкий членашта совгІаташ дала решени яьй СССР мехкдаьтта даккхача промышленноста Министерства, мехкдаьттан химически промышленноста профсоюза ЦК. Цух совгІа Министерствай профсоюза ЦК-и Сийлен грамоташ деза совгІаташ дургда царна.

Мехкдаьттахоша Сийлен вахта дІахьорга укх шера 23 декабре, хІана аьлча, цу дийнахьа Советски Союзе даккхарга 3 бІаь миллион тонн мехкдаьтта.

Мехкдаьтта даккхача Министерства, профсоюза ЦК тІадоладарах В. И. Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене кулгалхоша, мехкдаьттан химически промышленноста болхлой профсоюза Нохч-ГІалгІайн обкоме 23 декабре дийнахьара сийлен вахта чакхъяьча Старогрозненски мехкдаьтта участка коллективна дургья выпел, Министерствай профсоюза ЦК-ан Сийлен грамоташ, цу сийлен вахтЕ дакъа лаца бакъо яьккхача 55 мехкдаьттахочоа деза совгІаташ.

Сийлен вахте дакъа лаца бакъо яьккхача юбилере, участка коллективо хІанзалехьа кхоачашъяьй мехкдаьттан гази даккхара шера плана. Планал совгІа даькха мехкдаьтта 58637 тонна газ — 28 миллиони 201 эзара кубически метр я. ДІахо цар кхы а дикагІа толамаш дахара лоам доаьца совгІатоца даькъала буйц вай уж мехкдаьттахой.

А. ЗУБОВ,
«Старогрознефть»-НПУ [illegible] отдела начальник.

ЛЕНИНСКИ къахьегама вахта

100 шу

«Грозэнерго» Карабулакски участка начальник [illegible] Иван Павлович цига болх беш вола 20 шу совгІа ха я. ХІара шера план дІакхоачашъю из керте латтача коллективо. ДикагІвача рационализаторех лоархІаш а ва Иван Павлович. Укх шера массехк рационализаторски предложени производствана юкъе йоаьккхаь цо. Цар эзарш сомаш пайда баьб паччахьалкхенна. Шо цига балха веча гІона дукха энергетикаш ч[illegible] хьалхебаьй цо. Царех ва мастер Кравченко Иван, электрослесарь Самойленко Николай, кхыбараш. Новкъосташта даим хьоккхам а телаш балха тІа хьалха латт уж, царех доккхаш ду цо.

Дукхача шерашка хьинаре къахьегарах тийнна Сийлен грамоташи яьа баркалаши яттаьшде. Совнка «Энергетика отличник» яха значок енна Иван Павловича.

СУРТА ТІА: Карабулакски участка начальник Н. Вишняков.
И. Плиева сурт.

ТОЛАМАША ГІАДВУГ

В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна сийленца накъаяхара социалистически яхье лььнача КПСС ХХШ-ча съезда цІерагІча крекинг-завода коллективо кхаь шера план кхоачашъяьй. Яхье хьалха латт В. Чуприн керте латтача установка коллективи Г. Дрогина кулгалдеча установка технологаш.

Ф. УНТИЛОВА,
КПСС ХХШ-ча съезда цІи лелаеча крекинг-завода планови отдела начальник.

Укх шера хьинаре къахьегаш я Грозненски литейно - механически завода коллектив. Продукцена реализаци яра шера план 5-ча декабре кхоачашъяьй цо. Ер бутт боаллехьа планал совгІа дІайоккхийторгьа 50 эзар сома мальа продукци. ХІьта рационализаторски предложенеш производствана юкъехьахьара план шоаза тІехкхоачашъяьй. Цар паччахьалкхенна баь пайда 5 эзар сом ба. Уж толамаш хьа я совдоахаш къахьегаш ба завода болхлой укх деношка. ХІара сменагІа норма 130—150 процент кхоачашъеш хьинаре къахьег слесараш ин. Ранмова, Малиновске, сварщиЦас иоа, Витушкинас, кхычар.

Сурта тІа: юртбоахама заказ кхоачашдеш я сварщица Л. Витушкина.

И. Плиева сурт.

БУРУВ КІОАРГЛУШ ЛАТТ

КІоаргера шерагІа дуьнегІа бурув детт мехкдаьтта даккха цу тоххара МалгІобина. Хьадарча мехкдаьтта дуьнегІа хиннйтар дуккхача даькъе буруьдеттарех тийше да. Укх шера Малгобекски буруьдеттане контора бурув тохаш я 17 бригадо. Царех дуккагІа ерай бойх беш я Малгобекско-Вознесенски майдане. Контора коллективо укх шера мерониргеш дийцаьй Орловски майдане юрски мехкдаьтта тІоашашта тІаьхачара кІоарга бурув тоха. ХІанзалца цига 3000—3500 кІоарга долаш лаьва бурув дийтаддац. ДІана цига болх беш а дукха дебит йола массехк скважина. Цьхьабакъда, бурув деттараша лаьрхІад латтан чекаш кІоаргагІа тоха, юрски тІоашашта тІехкача. Из бакъдоккхаме бола тІабилар тха бригадаша, кІоарга бурув тохара йоккха опыт тха хиларех. Аз бурув деттача болх бу 20 шу совгІа ха я, ишта дуккача шерашка бурув деттана болх беш ба бригада членаш а. ДІадахача шера тха бригадо тоаьр бурув МалгІобике эггара кІоаргагІийрча № 847 скважина. Цун кІоарга 4.503 метр я.

Укх тха бригадана тІадилар кердача № 846 йолча скважина бурув тохаьга. Юрсин тІоашашта тІаьккачаьл тоха деза бурув 5050 метр я. Цул ьалко цу тайпар бурув токхдацар тха коллективо цІенна а, цудухье юрски тІоашашта тІехкоачаш бурув дийттана бригадий опыт Іомае оаш дьлар тха.

Бокъонца керда технологи ейзачул тІехьагІа 20 июне хьалхара метрешта бурув токар вахь. Бурув токаре болх толамца дІабелабелар. Цьхьабакъда, тІарча майкопски тІоашашка дукха газ хилар бахьанна долаш цхьайола халонеш кийсълар, цу тІоашашкера газ арейийккхар. Скважинана бурув токхачча хьоезам цо хиллйтара чІоагІа къоесам лоаттабе йолавелар тха бригадо. Дукха кердадераш кхьаьдиккхар цига. Маршал болгІа йурабола гІулакх дир. Цул совгІа ІэфкхІр наполнителаш, прорывочни ковчег. Скважинана бурув тохачЕ хьоезам цо хиллйтара 14 дюймови кондуктор. 1445 метр кІоарга ІочуххИтар. Цул тІехьагІа ьаьдьача болх дІабоабелар скважинана бурув тоьна.

Бригада берригача буруьдеттарашц майра лелаяра бурув токхара технологи. Цо хаддаш цу бахки тІехьойлам леттиЕ бийзар се сайн а. ХІаІз тІА коллективо тоха бурув 2900 метр кІоаргаденна.

Сиййа кІоаргел бурув тоаарал совгІа бригада чІоагІа къоесам лоаттабу бурув тохарга дІабода мах лохбара. ХІара денна учет лелаю бурув тохача хьайоагІача материалий, оатхаший, ишта дІахьийтача материалий. ХІара сменагІа бурув деттараша дІадоахийт цех хьахьнимар. Ишта къахьегараш цу скважинана бурув тоха болабелча деза бригадерча бурув деттараша паччахьалкхена кходель кхаьча 110 эзар сом да. Планах тоаача бурув хІара метрага дІабода мах 103 сомИ 40 кепиги эила бееза хІана дІабодар 62 сомИ 10 кепиги мара бац. Къьостта дукха икоонй цига утяжелитель, шозлагІа пайда хІийбаь насосий штонех.

Ленински къахьегама вахта эттача буруьдеттарашта юкъе къьостта дикка къахьегаш ба А. Андриенко, И. Заругаев, М. Галаев, бурув деттарий гІоноча М. Ацхиев, лаборантка Л. Заругаева, слесарь Бреннниченко, кхыбараш. ПланагІа скважинана бурув тоха вина ха ши шу дар, дІахта ламоІхІачуш кхо бутт хьалха скважинана бурув тоха даккха лерхІ бригадо. Уж декхараш толамца кхоачашдаро хьинар кхо це деш къахьегаш я тха бригада.

И. СИМОНЕНКО,
Малгобекски кІоарга бурув деттаче контора бурув деттарий мастер.

РОССЕ АВТОНОМНИ РЕСПУБЛИКАШКА

ТАСС-а КОРРЕСПОНДЕНТАША ХОАМ БУ

КЕРДА ЭЛЕВАТОР ХЬАЛЬЕШ ЛАТТ

ЭЛИСТА. Элиста города къилбаседенгахьа хьалъеш латтача машинаньакъа станцена юкхе, хьалъе йолаьй Калмыке хьалхара элеватор. 1969 шера 25 эзар тонн керда ялат хьачуэца а чакхдаккха а дезаш я из. Элеватор хьалъель ьача цига хургьа кхоаттъа эзар тонн ялат лоаттаду механизированни хранилище, мелькомбинат, крупоцех, комбикормови цех.

ХІанзалца Калмыке кийчдеш хиначча ялата 80 процентал совгІа дар Астраханьски, Волгоградски, Ростовски областашкарча, Ставропольски краерча складашка дІаьхьахьйтал.

Элеватор хьалъяра торо хулийтаргья транспортий дешаш къаьстайна из Іеш республике баха наь хьоаралеш кръяшцел дикагІа Іалашбе, хьебдакта комбикормаш хилийта.

ПРИКАСПЕРА ИСКУССТВЕННИ ХИШ

МАХАЧКАЛА. Дагестане эггара доккхагІа дола Улу-Чубутлински яха канал-коллектор доаккхаш латт Кизлярски аренашка. Из хьалдеш ба ростовски гидромеханизатораш. Землесосаша хьалдаьккхал хьалхаь 750 эзар кубометр лаьтта. Цу канала чу гІолла Каспийски форда чу ухийтаргья Нохч-ГІалгІайчени Дагестанен хий дехкача лаьтташ тІара совдаьнна хий.

Кхы а доккхагІа дола — шин бІаь километр дІаьха дола — Кумский коллектор хьатІадовгІача шера хьалде доладергда. НегІий аренашка гІолла чакх а даьнна города Нефтекумскера даьнна Каспийски форда тІа кхоачаргда из. Цо торо хулийтаргья Дагестана дуккхача лаьтташтен даьгІенаштен хий диллийта.

ЭКСПЕДИЦИ ТОХКАМАШ ДЕШ Я

ИЖЕВСК. СССР Іилмаи Академе этнографе Института этнографически - социологически экспедице тоха таханара вьамаш культурен быти дегІаалара керттера лостам. ХІана Удмуртски АССР территоре тІа тохкамий тІеххьара этап чакхйоаккхаш я из.

Анкетни 58 хаттара жопаш тераш юрташка баха наха а балцаш республика городашкара къамах интеллигенце викалаш ба. Московски экспедицена новкъостал ду Удмуртски педагогически института гуманитарни факультетий йоккхагІча курсий студенташа.

— Тха экспедици, — ьылар цунна керте латтача исторически Іилмай кандидата В. В. Пименова. — йис района шовзткъа юрта хиннай. ХІанз Ижевске тохкам баь даьлча тхо гІоргла городашка Глазове, Марапуле, болхлой поселке Уве. Тха тохкамий результаташта электронно - вычислительни машинашца обработка еъгь. Тохкам беча гІучадаьннача доккха новкъостал деогла языковедашта, фольклористашта, литературоведашта, социологашта, демографашта, кхыча специалисташта.

ТОАЛУШ ЛАТТ ЧЕРСИЙ - БОЛКХАРОЙ ЮРТАШ

НАЛЬЧИК. Черсий - Балкхарочен юрташка тІехьтІехьагІа дукхагІа хул асфальт билла наькъаш тротуараши, дукхаза дІаштІарлаь цІеноши культурно-бытовой гІирсаши, стадионаш. ХІана республика колхозаша шера дола1й пхелагІа дола дакъа культурно - бытовойн нах чубаха цІеноши хьалдеча дІаухийт.

Дукха керда гІирсаш хьалду Урвански, Советски, Майски районашкарча боахамаша. Къьостта дукха керда цІеноши хьалду Майски района «Красная нива» яха коммунистически къахьегама цІи лелаеча колхозе. Укх тІеххьарча ихе шера цига дьал кхо бІаь гаргга цІа — станицерчарех кийсса ахаш. Шоена вІаштІарла кхы а шовзткъа шийтта цІа хьалде лаьтта къоастадаьл цига.

ИНДУСТРИАЛЬНИ БУРЯТЕ КЕРТТЕРА ПРЕДПРИЯТИ

УЛАН-УДЭ. Шеай исторически музей хьелла даьрДІад Улан-Удэнски локомотивно - вагоноремонтни завода болхлоша. Сибарегіени Далнаи Востокерча машиналкъашкарча еррагача пассажирски вагонашта, тепловозашта, электровозашта ремонт а керттера база а из предприяти.

Музей совета вальеваха завода 27 ветеран. Уж болча вера вагонокомплектовочна цеха мастер Д. П. Посошков. Музейна совгІата цо вера дог, фотташ. Цу инструментальщица завод хьальЕ йолаьча 1932 шера болх беш хиннав кхоан плотник Посошков Даниил.

Сиха дІавийзар Улан-Удэнски ЛВРЗ. Цхьон болабалалехьа транссибирски магистраль тІа линина дукхагІа йола локомотиваши вагонаши Улан-Удэ хьаь а цига ремонт яь яр.

ТІом лаьттача шерашка дукха хало Іайшар коллективо. ЦукхагІ бараш фронте бахар. Завода шин бІаь совгІа болхло тІом тІара цІабаннар. Шинех Советски Союза Турпал хилар. ХІьта предприятешийна а Даьхен хьалхашка доккхий хІанаш карагІдаларах 1948 шера Ленина орден елар.

Ленина ордена суртов СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Указа текстои хьелларгья ЛВРЗ-е исторе музея хьалхара зал. Кхьча вокхІ зале завода а цун нах а боазийташ дола суртагаш документаши хургья.

ВорхIазлагIа хержача РСФСР Лаккхехьарча Совета йиълагIа сесси

1969 ШЕРА РСФСР ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГIАБОАЛАБАРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАНАХ

РСФСР МИНИСТРИЙ СОВЕТА ПРЕДСЕДАТЕЛА ЗАМЕСТИТЕЛА, РЕСПУБЛИКА ГОСПЛАНА ПРЕДСЕДАТЕЛА ДЕПУТАТА К. М. ГЕРАСИМОВА ДОКЛАДА ИЗЛОЖЕНИ

1969 шера Российски Федераце халкъа боахам дегIабоалабара паччахьалкхен плана проект оттаьй КПСС XXIII-ча съезда решенешкен дукха ха йоацаш СССР-а Лаккхехьарча Совето чIоагIъяьча 1969 шерарча мекка халкъа боахама планагеи хьежжа, йоах докладчика. Проекта тIа белгалдаьхад юрта боахама хьакъехьа вай парте ЦК октябрьски Пленума решенеш кхоачашъяра данза даргдоаца гIулакхаш.

Берригача вай мекка а санна, бокха гIа баьккхаб Российски Федераце ихе шера планах йола КПСС XXIII съезда Директиваш кхоачашъеча. Республика къаман доход лакхлургья 7 процент. Промышленни производства боарам 8 процент дегIабоагIаргба 1968 шера. 1967 шерапа нийсачa 1968 шера 8,7 процент дукхагIа дегIайоагIаргба. РСФСР-е электроэнерги, мехкдаьтта доаккхинга — 7 процент, болат леладелга — 5 процент, минеральни удобренеши химически хьоагаши арахелинга — 7,5 процент. Дикка дукхагIа арахец халкъа эша товараш, 1967 шерапа нийсдича 8 процент дегIайоагIаргья яйтача промышленноста продукци, кхачан — 6,9 процент, духхеи мурец — 6,8 процент.

1968 шера боккха болх бир предприятеш планированеи экономически стимулированеи кердача система тIа боахвш. ХIайз укх сахьата кердача тайпара болх беш я РСФСР Министрий Совета кера йола, еррига промышленни продукцех 73 процент арахецаш йола 11 эзар промышленни предприяти. Планированеи экономически стимулированеи кердача методаш тIа промышленность аккхар бераката хилар промышленноста балха юкъарча результаташта, къаьстта экономически хьокхамашта а гуллаш.

Цхьайолча районашка Iалама хьалаш хала чура доллашехьа а, Российски Федераце юрта боахамо хийцаталлехоза укх шера доккхий толамаш даьхар юртбоахама производство дегIайоалаеча. 1968 шера валовой хьаьрIа даьккха алат 108 миллион тонн хилар, хIаьта паччахьалкхен закупкаш — 46,7 миллион тонн хилар. Иштта дукха алат даьккха а даьккхад, кийч а дьад республике эггара хьалха дIададахача шерашта юкъе эггара дукхагIа алат хьийхъача. 1966 шера а республике хIара гектара тIара 13,1 центнер мара алат ца даьккхача метта укх шера гектара тIара 14,7 центнер йоалаш лакхбелар хьувкъам. Иштта лакхденад хьайбай продукци йоаккхинга а.

ДIахо доклада тIа йоах, 1968 шера республика гIишлошъераша болх бе йолайолийтаргья 30 миллиард сом гаргга йола керттера фондаш. 1968 шера эксплуатаце дIалургья Красноярски ГЭС-а кхоалагIеи йиълагIеи турбинаш, Челябински металлургически заводера «250» йола мелкосортни стан, кхы дукха объекташ.

КПСС ЦК сентябрьски (1967 ш.) Пленума соцамга хьежжа республике доккхий гIулакхаш даьд халкъа вахара хьал дIахо лакхдеш. 1967 шера хинначул 7,6 процент лакхденнад РСФСР-е юкъера лаьрхIача болхлойи гIулакххерча ваьхем алапи. Колхозхошта къахьегамах душ дар 7 процент лакхденнад. Пятилетка кхаь шера РСФСР территоре тIа хьалдергда 170 миллион квадратни метр совгIа кица чубаха цIенош. Цу хана чухь шоий фусамий хьалаш тоадергда 19 миллион саго.

1969 шерарча паччахьалкхен плана керттера декхараш дувцаш, доладичко белгалдаьккхар дIахо а промышленни юртбоахамей производство лакхъе, халкъа вахара хIал тоаде, Федераце малабоалера районаш кхычарел хьалха йолаш дегIайоалае лерхIам хилар. КПСС ЦК октябрьски (1968 ш.) Пленума соцамга хьежжа дIахо а юртбоахама производство чехкагIа дегIайоагIаргIа IалашIар духьа юрта боахама йицар кхы а кхаьрIа IалашдергIайоам хилаьа яргйоаца средстваши материально-технически ресурсаши къоастаьй.

РСФСР территоре тIа промышленность дегIаахара темпаш 1968 шерачул 7,2 процент лаккхагIа хила еза. ХьатIадоагIача шера республике аккха еза 441 миллиард киловатт-сахьат электроэнерги, из хул 1968 шера йоаккхаргья аьнна хетачул 7 процент гаргга дукхагIа. Хьалхъ йоалаш латт Конаковски ГРЭС — Европе эггара йоккхагIъарех наI я из (цун мощность 2,4 миллион киловатт хургья). Костромски, Кармановски, Новочеркасски, кхыча тепловой электростанцешка хIаране 300 эзар киловатт мощность йола лерхI керда блок болх бе йолайолийт. Иштта Красноярски, Саратовски гидроэлектростанцешка эксплуатаце яла езаш я керда агрегаташ.

264 миллион тоннага кхоачаш мехкдаьтта, 86 миллиард кубически метрага кхоачаш газ, 327 миллион тоннага кхоачаш кIор баккха лерхI. Малхбузерча СибарегIа мехкдаьтта доаккхинга укх шерарча боарамах 1,6-зза лакхлургда. 1969 шера РСФСР территоре тIа чон доаладергда 40,7 миллион тоннага кхоачаш, болат — 60,7 миллион тонн, 28,3 миллион тоннага кхоачаш [illegible] минеральни удобренеш ергья [illegible] предприятешa.

Халкъа эша товараш [illegible] чехкагIа темпашца арахеца лерхI 1969 шера плана проекта тIа. 1968 шера хинначул 1969 шера 7,9 процент дукхагIа арахецаргья яйтача промышленноста продукци, хIаьта 1965 шерапа нийсдича — 38 процент дукхагIа. Цу тайпара, РСФСР [illegible] кхоачашъергья яйтача промышленноста продукци арахецарах КПСС XXIII съезда Директиваш тIа оттаь задани.

[illegible] тIа белгалдаьккхад чехкагIа керда мощностани болх бе [illegible] тараш болх беш [illegible] къаьстта терхам тIабоххайташ хилар. КПСС ЦК октябрьски (1968 ш.) Пленума решенега хьежжа чехкагIа болх бе йолайолийта еза юртбоахама производство [illegible] хьанба, машенаша, дIаоттаю керда мощностани. РСФСР-а территоре тIа вIаштIехьйоаккхаргья тракторий прицепаш хьаю производство. ДукхагIа арахецаргья кIезига мощность йола электродвигателаш, доавольта йола аппаратура, автомобильни прицепаш, юртбоахама машинаш, кхыйола машинаши оборудованиши.

1969 шера плана проекта тIа аьлар докладчика, Iилманен техникан кертIадьккхараш юкъедоаладергдола, производства экономически эффективность а промышленностен боахама кхыча доакъошкеи къахьегама овсарле а лакхъергйола гIулакхаш де лерхI. 120 предприятеи производствеи, 367 цехеи участкеи комплексни механизаци е, 670 автоматизированни поточно-механизированни линеш юкъейоалае лерхI.

80 процент совгIа йола тIаккета промышленни продукци къахьегама овсарле лакхъяра чотах хила еза республике. Йолх беш йолча предприятешка тIаккхеташ бола производства боарам лакхбе лерхI болхлойи гIулакхера ваьхи дукхагIа а ца хулийташ.

Доклада юрта боахам дегIабоалабара хеталъча раздела тIа йоах, керттера терко е еза хьунаккъам чехха лаккхбара барда тIа дикка дукхагIа алати кхыйола юртбоахама культураши яхара, маьета хьайбай боахам дегIабоалабара, хьайбай продуктивность лакхъ[illegible].

[illegible] мелиораци еш шерра гIулакх дергда. Российски Федераце [illegible] байхаш деш 700 совгIа [illegible] - мелиоративни станци я. Пятилетка чаккхъ[illegible] йолча хана кхы а 130—150 [illegible] йола станци хила еза.

КПСС ЦК-а октябрьски Пленума [illegible] 1969 шера плана тIа къаьстта терхам тIабоххийт юрта боахама материально-технически база чIоагIъяра. Гишлой хьалъяра база шерьяра дикка гIулакхаш ду йолаедаьта юкъера гIишлой еча организацеш [illegible] объединение. Цун организацешка 1969 шера колхозашта совгIадаьтта 950 миллион сом мах, бола е 1968 шера хинначул 18 процент дукхагIа ведрадиа балхаш де деза.

Юртбоахама производства эффективность лакхъе лерхIаш республике йиза йолча боахама расчета тIа лаьккхай 292 совхоз. Цу совхозашка дааттанцарей хьайбайи продукци йоаккхинга лакхденнад, накопленей плана тIехкхоачанъяьй. ХьатIадоагIача шера йиъоача боахама расчета тIа хха еза совхозаш.

1969 шера юртбоахама продукце боарам лакхбе лерхI юртбоахама производстве болх беш бола вах дукхагIа а ца хулийташ.

К. М. Герасимова дIахо [illegible] транспорт, вахарий боахам, [illegible] дегIабоалабара хьакъехьа [illegible].

1969 шера РСФСР-а халкъа боахама деррига доакъошка гIишлошъяра балхий йоккха програма кхоачашъе еза. Плана проектах паччахьалкхен централизованни капитальни вложенеш боарам 9,86 миллиард сом лерхI, из хул 1968 шера кхоачашбергба аьнна хетачул 9,3 процент дукхагIа. Промышленностага, юрта боахамга, культурно-бытовой гIишлош хьалъярга паччахьалкхен централизованни капитальни вложенеш дIайохийташехьа а финансированеи централизованни йоацача моттигий, колхозийи жилищно-гIишлошъяра кооперацешай средстваш чотах капитальни балхаш дергда. Производствени гIишлош хьалъяра хьаштанка дIадаийта лерхIача капитальни вложеней юкъарча боарамах 70 процент совгIа къоастадеш бола, хьалхъ йистейоалаш латтача гIишлошкен объекташкеи капитальни вложенеш вIашагIтеха лерхI. Гишлошъераштеи гIишлош ю шерзаьшахи еча промышленноста болхлоштеи алапи далара порядок тоаеш из алапи лакхдеш гIулакхаш де лерхI, цо тIа дергда хьалаш чIоагIъяра, къахьегама овсарле лакхъяра, цу шерзаьша мощностанш чехкагIа юкъейоалалара.

Доклада тIа чIоагIа терхам тIабаххийтаб дIахо а гIишлой материально-технически база чIоагIъяра гIулакхаш ду, промышленность дегIабоалаяра.

Плана проекта тIа производственни низаш дIа-юха нийсделга тоадергдола гIулакхаш де лерхI. СибарегIа темпашца дегIайоагIаргья республика малхбоалера районаш. 1969 шера Российски Федераци дегIайоалаяра къоастаеча еррига капитальни вложенеш дийъ дукхагIа дергда йола цу районашка дIайоагIаргда. Цхьаха дIахо а дегIайоалае лерхI электроэнергетика, Iаьржен бое болен металлурги, доашоа, химически хьун, целлюлоза-кехата, дечиг дIамаш, [illegible] промышленность. [illegible] тераю ергья Дальневосточни экономически район дегIайоалалара дешай.

Йоккха програма оттаьй халкъа дахара материальни культурни боарам лакхбара КПСС XXIII-ча съезда Директиваш тIа 1970 шера оттабаь хиннача боарам тIа кхоачаш лакхлургда хьатIадоагIача шера болхлойи гIулакхерча ваьхем алапи, хIаьта колхозхошта къахьегамах душ дар цу боарамал тIехдаргда. 1965 шераца нийсдича 1969 шера болхлоштеи гIулакххерча ваьхи бетта юкъера деагIа алапи 21 процент лакх а хургда, 119 сом а хургда, хIаьта колхозхошта обществени боахамгара йоагIа ахчани натуральни декхаш 50,6 процент лакхлургья.

ХьатIадоагIача шера наха къахьегамах деагIар лакхлушехь а дикка лакхлургья баьча наха потреблени обществени фондашкара йоагIа доходаш а. Цу фондай чотах бахача наха луча ахчан, натуральни душ дола чуш, дечa гIулакхий еррига сумма 35 миллиард сом хургья.

Паччахьалкхени кооперативни торговле розничи товарооборот 1968 шерачул 7,1, хIаьта кхы тIаьххьа задани, а лоархIаш 8,1 процент дукхагIа хургья. Бахача наха баьа кхоачаш хилара хургда шекар, хьайбай а гениерай а даьтта, кондитерски хIамаш.

Плана тIа белгалдаьккхад дIахо а торговлен обществени кхачени материально-технически база чIоагIъера гIулакхаш еш. 11,3 эзар магазинаш 16,6 эзар обществени кхачах предприятеш болх бе йолайолийтаргья.

1969 шера РСФСР-а территоре тIа хьалде а вах баха чухошнабе а лерхI финансированеи еррига источникех 62 миллион квадратни метр хула [illegible], е 1968 шера хургдолчул 2 процент дукхагIа хьалдергда.

Къаьстта аьлча наха чубала хьалдеша цIеной масштаб лакхлургья Дальневосточни экономически районе, Читински областе, городашка Ульяновске, Мурманске, Архангельске, Гальгарча-Къилбаседа нах бахача [illegible]. Халкъа образовани 1969 шера плана хьекхамех, йоах доклада тIа, чакхдаьа лерхI деррига берашта кхуэш боагIараши барI шера дийна хилара гIулакхаш а 1970 шу тIакхоачаш массане юкъера образовани хилийтарга дошар а. ХьатIадоагIача шера юкъарча дешара школашка дешаш хургба 23 миллион нах. ДIахо а дегIадоагIаргда халкъа боахама эша лакхерен юкъарен образовани йола специалисташ кийчбергa. ХьатIадоагIача шера керда университеташ хьалъе лерхI Къилбаседа - ХIирий АССР-е, Куйбышевe, Красноярске, керда пхи институтa 12 юкъерча специальни дешара заведенеш. Иштта дегIайоалае лерхI культурани уваллешенох учреждений сеть.

1969 шерарча Российски Федераце халкъа боахам дегIабоалабара плана проекта тIа, аьлар доклад чаккхйоалаш К. М. Герасимова, лерхI вай парте XXIII-ча съезда хьалхашъа оттадаь а дIахо йедача хана республика халкъа боахама деррига доакъош дегIадоалараи къахьегамхой вахара хьал тоадараи тIадероаьдь а дола социально-экономически декхараш кхоачашде. Из план кхоачашъяра тIехь къоасам а доаттабеш, Коммунистически парте хьалхашца Российски Федераце къахьегамхой Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дизара шакъагIоргба коммунизм хьалъяча керда толамаш даларца.

1969 ШЕРАРЧА РСФСР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТАХИ 1967 ШЕРА РСФСР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТ КХОАЧАШЪЯРАХИ

РСФСР ФИНАНСАЙ МИНИСТРА ДЕПУТАТА И. И. ФАДЕЕВА ДОКЛАДА ИЗЛОЖЕНИ

РСФСР Паччахьалкхен бюджета проект, аьлар докладчика, [illegible] социалистически Даьхен экономикеи культуреи дIахо дегIайоалабар а къахьегамхой торо кхы тIа лакхъяра а парте XXIII-ча съезден КПСС ЦК Пленумашкен оттадаьча декхараша мах хьакхара я.

Вай республика экономика лакхача темпашца дегIаух. Обществени производство тIа-тIа дукхагIа дегIаухаш хилаpо, цун эффективность лакхъяларо вIаштIехьдоал финансови ресурсаши паччахьалкхен бюджета доходаши даим лакхъяларa эша хьалаш.

1969 шера РСФСР паччахьалкхен бюджет доходашта а расходашта а 32569,7 миллион сом я. 1968 шера нийсдича, вIаши таръеча условех 5,2 процент лакхлургья бюджет. Бюджета доходаш духъюола керттера хьаст ба паччахьалкхен кооперативни, обществени предприятешкареи организацешкареи хьатIадоагIа ахча. Из ахча 1969 шера 28250,5 миллион сом хилийта лаьрхIад. Цунах хул бюджета еррига доходаш 86,7 процент.

Пятилетка кхаь шера боккха болх баьб экономически реформа чакхйоаккхаш. Кердача хьалашка болх беш я транспорта эзараш предприятеш, кердача хьалашка яха кийчъеш я халкъа боахама кхыча доакъой гIишлошъяро предприятеш. Экономически реформа дикача дагIорахьа экономически оланирований экономически стимулированеи кердача система тIа вахача предприятеш гIулакх, новкъостаI доал халкъа боахама дерригача доакъой болх тоабара. Из шаьра гуш да къаман доход а, хIаьта иштта производства рентабельность а, пайда а лакхбаларах. ХьалхахагIе а заьча лоархIамех, пайда план укх шера 370 миллион сома тIехкхоачамъергйолаш я. 1969 шерара пайда 11882 миллион хургболаш — 12,2 процент лакхлургболаш лаьохIаа.

Бахача наха эшараш кхоачашлара, йоахар дIахо И. И. Фадеева, боккхача лоархIаме да бытовой гIулакхаш дар. Бытовой гIулакхаш дара боарам хIара шера лакхлу, нар тайпаши формаши шерлу.

ХьатIадоагIача шера миллион сома накопленеш е езаш я бытовой гIулакхаш дара предприятеш, хIаьта царех 205 миллион сом пар нукъа гIа хуслогда. Цу ахчани бюджетерча ассигнованеи чотах хьалъергья бытовой гIулакхаш ду 474 комбинат, Iалаьмате дукха мастерскеш, ательеш, прачечнеш, приемни пункташ, хIамаш химически цIеньюя бытовой техникана ремонт юи предприятеш.

Советски паччахьалкхено чIоагIа уйла тIайохийт торговни организацей болх тоабара, розничи товарооборота [illegible]. ХIамаш эцара тешо бахача наьха уIа-тIа лакхлуш хилар дукхагIа хIалех торговли вIаштIехьлаккхаргарa. ЦхьабагIъяда, кхыйолча торговни организацешка хIанe а бизза пайда ваш шоай наравча новзарах. Торговле балха тIа цIенхашта кхоачашвоацараш да. Масала, цхьаза тикаьша доакам хилан складашкеи базашкеи долаш дола товараш.

РСФСР торговле Министерства Республикан Респотребсоюзон лаьаь ларгаалар де деза торговли вIаштIехьйоаккхинга тоадара, терхо чIоагIагIа е еза боахам лелабара керда принципаш торговлена юкъехьара дешай.

1969 шерарча РСФСР паччахьалкхен бюджета расходаш Российски Федераце халкъа боахама планага хьежжа 32569,7 миллион сом оттаьй, аьлар дIахо И. И. Фадеева. Халкъа боахамаи социально-культурни мероприятешти финансировани ярга хьожаду бюджета еррига ресурсех 96,3 процент.

ХьатIадоагIача шера халкъа боахама финансировани ярга дIадохийта деррига ахча 22.951,2 миллион сом хургда, е укх шерарчул 9,7 процент дукхагIа. Промышленность дегIайоалаюга боахама ший ахчашарен бюджета чотахи дIадахийта лерхI 3774 миллион сом. Дукха ахча дIадохийт яйгача, кхачан, дулха-шурий промышленностага.

КПСС ЦК октябрьски (1968 ш.) Пленумо хоахамболлаш дола кхаьъкъаш белгалдаьд химизаци, лаьтташа мелиораци, комплекски механизаци яра дарда тIа дIахо, кхи а совгIа юрта боахам дегIаккхулара. ХьатIадоагIача шера юрта боахама финансировани ерга дIадахийта лерхI 7553 миллион сом, цу даькъе бюджета чотах 3361,1 миллион сом. Бюджетера дIахеца ахча соазкарчул 8,5 процент дукхагIа хул. ДIадохийтача ахчах даккхагIа дола дакъа совхозаш дIахо дегIайоаладарга, цар материально-технически бая шерьярга хьожаду. ХьатIадоагIача шера совхозий пайда 966 миллион сом хилийта лерхI [illegible]. Цу даькъе 178 миллион сом кхоачаргда йиззача боахама расчета тIа хьаьккхача 292 совхозага. Цу совхозий балха опыто йиш хулийт планированеи экономически стимулированеи кердача система совхозий производственно - финансови гIулакхаш тоадара дикача оагIорадьара воздействи ергья аьнна хеталаза.

Ахчан доходаш цахьдлаш лакхлу РСФСР колхозашка. 1968 шера 9 бетта дIалахача шера цу хана нийсдича 1,1 миллиард сом, е 14 процент дукхагIа хинна уж. Российски Федерацера еррига а хIана яц аьнна йола колхозашка, совхозашка йола расценкаш а йолаш къахьегамах гарантированни мах тела йолаенна. Паччахьалкхено доккха новкъостал ду колхозашта, царна банковски кредиташ а телаш.

1969 шера капитальни вложенешкен хьыча гIулакхашкех дIадохийта йаьхача колна 1,265 миллион сом кредиташ лургда колхозашта.

ДIахо ше капитальни вложенеш хьакъехьа дувцаш, докладчика белгалдаьккхар, уж хIана халкъа боахамга деррига дIададачох 40 процент гаргга я. Пятилетка дийъагIча шера РСФСР халкъа боахамга дIайохийта еррига капиталовложенеш 9,9 миллиард сом хургья.

Партен правительствая дешна йоакхо ю советски даьха вахаре хьалаш тоадара. ХьатIадоагIача шера чуйе цIеной хьалдара гIулакх дIахо дегIадоаладе, юрта гIирсаш хьалделга лергIадьккхем эргадьккха тоаен лерхI. ЛоархIаме моттиг къоастаю наькъа гIирсаш хьалдарах автомобильни наькъош дикача хьала тIа лоатталарах. 1969 шера цу гIулакха деррига дIадодар цкъан ахазел хIана хилан аьнна дукхагIа а хинна 1091 миллион сомага дIакхоачаргда. ЧIоагIа тIехе йолча наькъий дIоахал нах эзар километр дукхагIа хургда. Дукха ахча хьожаду халкъа боахама кхыйолча доакъошта финансировани ярга.

Бюджетера социально-культурни мероприятешка дохийта ахча дукхагIа хургда. 1969 шера просвещене, уналцIеной, культура, Iилма, учрежденеш лелаярга, кадраш кийчъярга, социальни Iалашонга хIадахийта бюджетера хьакъоастадергда 19320,5 миллион сом: е укх шерарчул 927,8 миллион сом дукхагIа. ДIадохийтача цу ахчаша „бюджета юкъе лоаца лакъа 60 процент гаргга хургда. Цул совгIа, цу гIулакхашка дукхе ахча дIадохийт предприятей [illegible] ахчашцара.

КПСС XXIII-ча съезда Директивашка оттадаьд берригача кагирдера итт шера образовани йоаккхилга керттерча даькъе 1970 шера юкъедоаладелга. ХьатIадоагIача шера дикка дукхагIа хургба мелагIча классашка дIачуэшарбола дешархой. Бола бечех юргадчех йагIерхой школашка а хIаьта иштта заочни юкъерча школашка а [illegible] лаьрхIад 2270 эзар сагага. Уж школаш лелаяра 200 миллион сом хьожаду. Берий цIеношкен школашка - интернаташкен хьедергда 652 эзар бер. Уж лелабарга дIадахийта лаьрхIад 534 миллион сом.

Укх тIехьарча шерашка РСФСР-е дикка дукхагIа хиннай берий яслеши бешамаши. ХьатIадоагIача шера 178 эзар моттиг дукхагIа хилийта лаьрхIад уж. Деша вахь да йоацача берий учрежденеш лелаярга дIадахийта оттадаь ахча 1165 миллион сом да. ЧIоагIа уйла тIайохийт лакхерен юкъерен образовани йола специалисташ кийчбара. Цунашкен юкъерча специальни дешара заведенешкен дешаш хургба 3114 эзар саг, аспирантуре — 32 эзар саг. Лакхерчеи юкъерчеи квалификаци кадраш кийчъярга хьахец 1142 миллион сом.

1969 шера дIахо дегIайоагIаргья РСФСР культура Министерства культурно - просветительни учрежденей сеть. Керда хьеллаьргья 2400 совгIа культурно-просветительни учрежденеш, цу гIулакхашка хIадала ахча 8,8 процент дукхагIа а хинна, 285 миллион сомага кхоачаргда.

ХьатIадоагIача шера дукхагIа хилийта лерхI ларбан-профилактически учрежденеш, медицински балхлой. Уналцlене лораяра учрежденешти мероприятешти финансировани ярга бюджетера хьожаду 4546,3 миллион сом, е укх шерарчул 169,3 миллион сом дукхагIа. Социальни страхованеш социальни Iалашонген дIадохийтар 6892,4 миллион сом хургда. Цул совгIа, союзни бюджетех колхозий чотах колхозхошта пенсеши пособеши телярга дохийтаргда 883,4 миллион сом. Деррига а лаьрхIача цу гIулакхашка дIадохийтар 7375,8 миллион сомага дIа а хьаьча, 6,8 процент дукхагIа хургда.

Докладчика дIахо дувц Российски Федераце автономни республикашка, краяшка, областашка бюджеташ лакхъенна хиларах.

РСФСР моттигерча бюджетий деррига ахча 1969 шера 14417,5 миллион сом хургда. Моттигерча бюджеташкареи предприятей шоай доалахьайча ахчашкареи моттигера боахам дегIабоалабарга дохийт 6182,5 миллион сом. Тоьаа дукха ахча хьожаду чуIеча цIеной-коммунальни боахама финансировани ярга.

Городаш, болхлой поселкаш, юрта районий центраш тоаярга дохийта аьнна 1969 шера бюджета тIа белгалдаьд 459,2 миллион сом. Моттигаш тоаярга дохийта ахча бюджета доходаш тIехкхоачашъяра чотах аладаьккхара торонаш лехаш я къахьегамхой депутатий моттигерча Советий дукха исполкомаш.

ДIахо И. И. Фадеева РСФСР Лаккхехьарча Советага чIоагIъяйта дIачуелар 1967 шера РСФСР паччахьалкхен бюджет кхоачашъярах болха отчет.

КПСС ЦК ОКТЯБРЬСКИ ПЛЕНУМА РЕШЕНЕШ—ВАХАРЕ

ДIА ХIАНА КХУВС ХИМИКАТАШ

Ялаташ дикагIа хьувкъийтара, лаха хьувкъам кхебара хIана еча кийчонна юкъе лоархIамера моттиг дIалоацаргъяр аьнна хет юртбоахама культураштa зе деш йолча са доаккхачь хIамашта, лазарашта, овсара баьцашта духьал къовсам лоаттабара бокъонаш йовзаро. Из белгаллаьд дукха ха йоацаш хиннача КПСС ЦК октябрьски Пленумо а.

Из чIоагIа эшаш хIама да, дукхагIа долча даькъе наха тайп-тайпара дохьажа химикаташ дIа миштa тоха еза ца харж эсала лед из болх наьсаре. Кхыметтел агрономашта а хан агрохимe цхьайола къайленаш. Цудухьа хIара шера доккхий зенаш хул боахамашта.

ДIайийнача хIамашта зе деш бIаь тайпа салоахка хIамаш я района кханка, ткъаь тайпа лазараш, дукха овсара баьцаш я. Ахархошкахьара дукха кхерам тIалатташ царна укх сахьате. Цудухьа шоашта боагIа «бехк» дIа а баьккхе мара хIама чуйитац цар кхашкара.

Укх шера шоай лаьтта хьаькхель помидор из хьегаш бисар «Назрановский» совхоза болхлой. Цар 7 гектара тIа дIайийна помидораш кхача, цIайола йолаеннача хана фитофтора яха лазар а кхийтта Iаьрж а еннa йоххаелар. Иштта ейра хала къа а хьегаш хьалкхеь «Плиевский» совхоза помидораш а.

ДегIа а ца йоагIаш къа а яле я гIаш хул укхаза сомий бешамашка дIаегIа къона гаьнаш. Лаьтта во долга да аьде а цхьанцa бахьан корадоагIа кулгалхошта, специалисташта. Бакъда, бахьан из дац. Гаьнаш йоккъаеш, уж дегIа ца йоахкийташ, царех дикаш йола калифорнийская щитовка яха садоалла хIама я бехке яр, цунна духьал отта шоай торо йолашехьа кулгаш вIашка а декха багIараш ба бехке. Мел сом байнеб районe укх шера химически обработкаш ца ярах, мел алат, баьцаларан зайнад!

Дохьажа химикаташца обработка ца лелаелга, цар мел пайда дургбар хьажа ца ловлга, из гIулакх тIехьарча плано доархIинга да ю.

Цхьа сеялка, мух, семокосилка йиъача: техника тоъац, цудухьа лерттIа дIабодаш тха болх, яхаш ьарц доах совхозий кулгалхоша, специалисташа. Бакъда, химикаташ дIатоха аппаратура, механизмаш хилча вIалла хьа а лезац цар саз. Химикаташ-м вIалла йий, еций а хац.

Нарна яха лазар химича Iажий гаьнашта тоха аьнна тоннах 28 сом а телаш хьакхиха аьнна купорос массех шу хьалха Iойиллача телха а телха улл цхьадоича боахамашка. Иштта йоаш латт 280 сом тоннах а телаш хьайийль агронея яха шойкаш а. Аа совхозий цIераш яхац, хIана аьлча из гIулакх лерттIа терам тIабахийта дельду аьнна хьакъоастас йиш йолаш цаI яц нарна юкъе.

Фу ду агрономаша. Агрохимерорриятеш тIайола хьалаташ дIа а яйце наллашта юкъе дохк, е звекьенойга уж кхоачашъе аьле укхазаш ду. Амма дIахо дер фуд хьожаш саг хилац. ТIаккха ваха а директорашка, е производственни управленега докладнойш лазу.

ХIана увзалу агрономаш юха? Иштта цхьанне шоллагIча цIенхаш тIа а хьувкхаш, шоаш бехка хIалхара а буллаш теса бут укхаза хIара шера из лоархIаме болх.

Iалаьмате дукха ахча а телаш химикаташ хьайию боахамашка, (плани йоагIандь) бакъда царех пайда кIезига яц.

Миштаб юххера а бе бола хоадам? Агрономий, кхыболча цу гIулакхашца, балхаца бувзабенна болча специалистий, кулгалхой бехктоккхам лаххбергболаш хIана вIаштIехьдаккха деза кхы гаьна а ца доахаш. Химически обработкай бокъонаш дIайовзийта еза специалисташта, болхлошта. Миштa вIаштIехьдаккхаргда из? Хала хIама дац, нагахьа самна безам тIа а бахийта из дIадоладей.

ХIанз совхозашка хьайийллача механизаторий курсашка програмашa юкъе хьа негаргъеций агрохимe керттера темаш? Из геттара эшаш хIама да, хIана аьлча химобработкаш ераш дукхагIа долча даькъе механизатораш ба, хIаьта из бовзаш дукха а бац къаьнача механизаторашта юкъе: саг вац царна из дIахьехаш, уж Iомабеш.

А. УЖАХОВ,
юртбоахама культурий лорию Назрана района агроном.

Ленинградерча КПСС XXII-ча съезда цIерагIча Металлургически заводе балха проектировани йолаьй ГДР-а лаьрхIача 800-эзар киловаттина болча Iанара турбинна.

Сурта тIа (аьрдехьара аьттехьа): ГДР-а лаьрхIача турбина балха проектировани [illegible] ба конструкторaш С. Семенова, П. Гладкоусский, Е. Егоров, Р. Ковальский.

П. Федотова сурт. ТАСС фотохроника.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 21 декабрь, 1968 шу.

ВЛКСМ-ОБКОМА IV ПЛЕНУМЕРА

В. И. ЛЕНИНА ВАСКЕТАШ КХОАЧАШДЕРГДА

Укх деношка хиннача ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай Обкома IV Пленумо йийцар «В. И. Ленин ваь 100 шу дизара кийчо ярца дуззадення долча областной комсомольски организаце дехкарех» яхе ВЛКСМ обкома секретара С. Керимова доклад.

Вай партех паччахьалкхенох лоархIаме лерхI кагирхой революционни мировоззрени йолаш хьалкхебар, комсомола бехктохкамаш кагирхошта юкъера кун лоархIаш лакхбар, — йоах докладчико.

Кагирхой марксизма-ленинизма уйлаца хьалкхебара комсомоло беча балха юкъе керттера моттиг дIалоац комсомольски политическа дешаро. Укх шера комсомольски организацешка болх беш 550 политкружок, клубаш, семинараш я. Барайтта эзар гаргга саг дешо вагIа цига. Кагирхошта къаьстта езаенна «В. И. Ленина биографи», «Партех йола беседаш», «Тха Ленински комсомол», иштта кхыйола кружокаш клубаш. Занятей идейни боарам лакхбеннаб, дукхагIа теркам тIаухийт кагирхоша первоисточникашта а. Цхьабакъда, белгалле деза ВЛКСМ горкомаша, райкомаша политически дешара хIанз а лерттIа терко ца елга. Пропагандистски кадраш кхейрам хьахIержарам ноаггIача тайпара йоаххо ца елга, политически дешара гIулакхашта лерттIа тIахьожам ца лоаттабелга. Из бахьан долаш Сунженски, Наьсарен, Шаьла, иштта кхыча районашка шоай политически знанеш лакх ца еш дукха кагирхой ба. Советски, Ведена районий комсомольски организацешка дукхагIа бола пропагандисташ тоъал кийчо йоацаш ба.

Юкъара марксистско-ленински теори школе Iомае волалу эIамига саг. Уж юкъахьацара знанеш кераерахьаргахьежжа хургба цул дIахоьа политически дешарца, общественни Iилманца безам. Цудухьа на гIулакх школашка иштта вIаштIехьаьккхад терхалде деза. Цу кхийъахьа дукха да кхоачамбоацараш. Республикерча 366 юкъерчеи барх Iшерарчеи школашка 100 кружоки политклубк мара яц. ДукхагIа йолча школашка вахарца юзаш хьехац обществоведени.

Кхоачам боллаш теркам тIабахийтац КПСС истори, философи, политэкономи Iомадара студенташа а. Цу лаькъе дукха кхоачамбоацараш да мехкдаьтта, педагогически институташка, техникумашка. ВЛКСМ Грозненски горкоми Ленински райкоми кIоаргагIа хьожаш хила еза дешара заведеней комсомольски организацей чурча вахарга.

Укх тIехкьарча хейа комсомола комитета боагIаш бола мах бац лекторски группа. Лекторски группа дика я шоай аьнна але йиш йолаш яц цхьаккхе организаце. Из лоархIаме болх теркал ца беиг битаб.

Кагирхошта коммунистически кхетам балара средстваш я гойтара агитаци пеигазеташ. Цхьайолча комсомольски организацешка дика пайда эц царех. Цхьабакъда, хIанз а дукха кхоачамбоацараш да цу дакъа. Хоза кийчъаь кагирхой теркам тIаоаргболаш хилац гойтара агитаци. ДукхагIа хул общи лозунгаш.

В. И. Ленина 100 шу дизарца лувзаленна къаьстта дукхагIа теркам тIабахийта беза пенгазета, гойтара агитаце политически эмоционально-эстетически лоархIам лакхбара, хаинахьа керда яха еза из.

Даьхе дукха ваш кагирхой кхебар — областной комсомольски организаце балха керттера лостам ба. Кагирхоша боккха теркам тIабохийташ Iомаю Даьхен тIема сийлен моттигаш, революционни, тIемен, къахьегамаи сийлен моттигашка походаш ю. шоай лай иха наькъаш тоик. Дика вIаштIехьбаьккхаб кагирхошта патриотически кхетам балара бола «Красный молот», «ГПТУ-10», Наьсарен юртбоахама техникуми комсомольски организацешка.

Цхьабакъда, дукхача райкомашеи юкъхьанцарча комсомольски организацеи кхоачам бу дукхьала мероприятеш яккхьахарах. цу мероприятеш хьабела бевча пайдех уйла йиш.

Грознера № 38 йола школа тIемапатриотически кхетам балара республике дикагIчарех лоархIаш яр. Дукхаьзза Ерригсоюзни штаба грамоташ тийннай цунна. ХIаьта дешерга а успеваемостага а хьежача города тIахьаюсарех я из. Вай традицеш малагIа пайда ийнаб дешардоша? Иштта масалаш а доаладе йиш я.

Даьй сийлен моттигашка гIолла еш йола походаш эггара хьалха дешара, балха гIулакхаш тоаде нийкъостал деш хила деза.

Докладчико теркам тIабахийта дикар кагирхошта атеистически кхетам балара доаш. ВЛКСМ горкомаша, райкомаша из болх эсала беш хилар белгалдир цо. Укх тIехкьарча шин шера Iилман-атеизма кружокаш юкъа ца хIезитьенай, кIезигагIа еш атеистически темах лекцеш.

Дика толамаш доьзад вай республика къахьегамхоша пятилетка кхоалагIча шера план кхоачашъеш, лакхъеннай къахьегама овсарле, арахецача продукце дикал. Нохч-ГIалгIайчен комсомолцашеи кагирхошеи дика хьаьхьегамй толамашдоах В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна тIайийца дехкараш кхоачашдеча. Комсомольски кагирхой коллективаша, кьонача болхлоша московски комсомолцашкара хьокхам а эцаш довчара 10 эзар тонн мехкдаьтта хIалхардаккха, рацпредложенеш балха юкъеиххьарах 1,5 миллион сом пайда бе, 4 эзар вагон эзха лоаттаечара мукъаьлхха деха социалистически дехкараш тIаийцад. Вай республика комсомола цIерагIа йола пятилетка ленински фонд хургьа цу вах.

Эггара хьалхарчарца ленински къахьегама вахте а этта Грозненски крекинг-завода, № 10 йола профтехучилища, Наурски района Ленина цIерагIча колхоза комсомольски организацей болам хьаллацаб В. И. Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача завода. № 5 йолча профтехучилища, Наьсарен района «Октябра 40 шу» яхача колхоза комсомольски организацеша. ДIахо йолча хена пайда эцаза йиса тоьмаш гучаяха лерхI комсомольски организацеша.

Ленински юбилее пакъадолхаш дукха пайдане, сакъердаме гIулакхаш белгалдаьд № 5 йолча профтехучилища кагирхоша. ХIара шинарди, В. И. Ленин ваь ди, Ленински ди де аьнна кхайкадаьд цар. Цу дийнахьа Iуйрийна линейка хул кагирхой. Цига шоай гIулакхий, успеваемоста итог ю. Ленинах лаьца сочиненеш язъяра конкурсаш чаккйоах. Царех дикагIъяраш Ленински уголоке яда. Иштта кхыдола гIулакхаш чакхдоах кагирхоша.

Доклад йиша яьлча прений хилар. В. И. Ленин ваь 100 шу дизара пакъадолхаш шоай комсомольцаштеи кагирхоштеи карагIдувлача Сийлен гIулакхех, царна коммунистически кхетам луча ийслучи кхоачамбоацарех дийшар ВЛКСМ Гудермесски горкома секретара Л. Рявкинас, ВЛКСМ Ножай-Юрта райкома секретара Н. Ажмакова, Наурски района Ленина цIерагIча колхоза комсомола комитета секретара М. Зернова, Советски района Итум-Калерча юкъерча школа хьехархочо Т. Исламовас, иштта кхыбараша.

В. И. Ленин ваь 100 шу дизара пакъадолхаш ВЛКСМ обкомо белгалъяь мероприятеш могайир пленумо. Республика комсомоло укх тайпара дехкараш отталу шийна хьалхашка; Ленински фонд вIашагIйоллара кагирхошта юкъе яхь йоаржаярах йола промышленностеи юртбоахамаи кагирхой коллективаи инициатива хьаллаца, районе, городе дикагIа йола комсомольски организаций яха цIи яккхара яхь йоаржаяв. «Ленина васкеташта тешаме да тхо» яхача девизах юкъхьанцарча комсомольски организацешка хьажар чакхдаккха, керттера теркам тIабахийта къахьегама дисциплина чIоагIъяра, арахецача продукце дикал, юртбоахама культурай хьувкъам лакхбара, хьайбай продукташ алсамъяхара дешарга, «Ленински къахьегама вахта ударник» яха цIи яккхара къовсам боаржабе, иштта дукха кхыдараш.

Уж дехкараш кхоачашде кагирхой оарцагIбаха тIаберзабаь хила беза беранга политико-кхетаме болх.

Профессеш дикагIвар белгалвакхар, къахьегама говзалга хьажераш, конкурсаш-къовсаш болхлой къахьегама бьнкар айдергдола стимулаш я. ДикагIа пайда эца беза социалистически яхьа моральни поощренех а.

Из берригаш бола керттерча даькъе юкъхьанцарча комсомольски организацеи бергболаш, дукхагIа йоаш хацарна юкъе болаш йоаккхаргболаш вIаштIехьбаккха беза шрай болх ВЛКСМ горкомаша, райкомаша. Цу балха юстара хила йиш яц цхьаь цаI комсомолец.

В. И. Ленича шин берригш хила хьинар, вахар дIаденна гIулакх бахьан долаш къовсам лоаттабарал сий долашагIа, дезагIа хIама хила йиш яц. Цудухьа из къовсам шерагIа боаржабе аьнна Нохч-ГIалгIайчен кагирхой цIерагIа кхайкерал дир ВЛКСМ IV Пленумо.

С. ШАДИЕВ.

КХАЬ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Ленински къахьегама вахте эттача В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллективо мехкдаьтта сийрда продукци арахецара план ханал дукха а хьалха кхоачашъяьй. ХIаналехьа планал совгIа арахийца продукци этташ эзараш сома махьа я, хIаьта бедал арахецара кхаь шера план 16 декабре кхоачашъяьй. Уж толамаш кхы а совдоахаш къахьегача пехашта юкъе хьалха латт Г. Я. Кабасахалова керте латтача кхоалагIча пеха коллектив С. Н. Хаджиева куьйгаллеча йиълагIча цеха коллектив. Цар кхы а хьалха кхоачашъяьй кхаь шера план.

Л. ФОМЕНКО,

тха штатта воаца корр.

КЪАХЬЕГАМА БОККХА ТОЛАМ

Ленински къахьегама вахте эттача «Грознефть» объединене коллективо толамца кхоачашъяьй мехкдаьтта дакхара пятилетка хьалхарча кхаь шера план. Пятилетка йоллелча деза даьккха мехкдаьтта 40 миллион тонн совгIа да. ХIаьта пятилетка шерашка дийнахьи буси юкъера лаьрхIача доаккха мехкдаьтта 85,7 процент дегIаденад.

Цу шерашка керда кхы а йийхла мехкдаьтта даха доладаьд Брагунски, Эльдаровски, Ястребинни, Старогрозненски меловни майдашка. кхычахьа. Социалистически яхье хьалха латт «Горскнефть», «Старогрознефть», «Малгобекнефть» мехкдаьтта промыслови управленей коллективаш. Къахьегама толамаш даккхдеш ба мехкдаьттахой.

И. ЮСУПОВ.

ЭНЕРГЕТИКИЙ СИЙЛЕН ГIУЛАКХАШ

22 ДЕКАБРЬ — ЭНЕРГЕТИКА ДИ

Советски Iаьдал даьнначул тIехьагIа Нохч-ГIалгIайчен мехка лакхача темпаца дегIанйай энергетика. Революци яьлехьа вай республике хиннац цхьаккха йоккха энергетически предприяти. Къаьнача промыслашка болх беш хиннача йоккха йоацача электростанце эшача тайпала лацар электроэнерги. Нохч-ГIалгIай мехка Советски Iаьдал эттачул тIехьагIа сиха дегIаяха бодабелар халкъа боахам, къаьстта мехкдаьтта дакхар, мехкдаьтта чакхдахар, кхыйола отраслеш. ДIахо дегIаяха йолаелар машинаш ю, кхачан промышленноста доакъош. Цу дерригие а дIадехар эшаш йола энергетически база хьаяр. 1920 шера паччахьалкхен сондамах город Грозне хьалъе йолайир Коминтерна цIерагIа теплоэлектроцентраль (хIанзара ТЭЦ-1). 1929 шера болх бе йолаелар из. Из яр Ленински ГОЭЛРО планах Къилбаседа-Кавказе эггара хьалхара яр. Цул тIехьагIа болх бе йолаелар Къилбаседа-Кавказе эггара йоккхагIйола Новогрозненски ТЭЦ, Аргунски промышленноста электроэнергии йовхала энергии лу № 4 йола теплоэлектроцентраль. 1966 шера дукхъашха болх бе йолаеннай вай республике хьайийллача тишах йола ТЭЦ-3 яха электростанци. Иштта Советски Iаьдал эттачул тIехьагIа вай республика энергетически мощность боарам боаццаш лакхъеннай. Укх шера республике йоаккха электроэнерги 78-зза дукхагIа я 1928 шера йоаккхаш хинначул. Укх шера республике йоаккхаргья кхо миллиард киловатт-сахьат электроэнерги, из хул 1913 шера эррига Россе йоаккхаш хиннача электроэнергех 1, 3-зза дукхагIа.

ХIанз вай республике хIара сага лаьрхIа йоаккха электроэнерги дукхагIа я капиталистически мехкашка Японе, Франце, Итале, иштта Бельге, Испане, хIара сага лаьрхIа йоаккхача электроэнергел. Укх тIехьарча шерашка промышленноста дIайоахийта электроэнерги шозза дукхагIа хиннай. Дикка дукхагIа я республика юртбоахаме пайда эца электроэнерги а. Дукха балхаш даьд юртбоахама электрификаци яра а.

ХIанз вай республикерча эррига колхозашкеи совхозашкеи электроэнерги я. «Грозэнерго» районни управленеи гIишлон-монтажни организацешеи цхьана хIара шера юрташка йоах 0,4—10 киловатт йола 5 бIаь километр дIоахал дола фецара линеш, 70—80 трансформаторни подстанцеш. ХIара шера белгалйоах юрта баха нах электроэнергеца Iалашбара йола мероприятеш. Укх тIехьарча кхаь шера вай республикерча 48 юрта напражени лакхъяра дукха балхаш даьд. Цул совгIа электроэнерги дIалуча 1500 километр хулача фецара линешта капитальни ремонт яьй, керда 300 трансформатор оттаьй, кхыдола дукха балхаш даьд. Юрташка вIашагIъеллай 4 районни диспетчерски пункт.

Укх шера цхьайтта бетта юртбоахаме дIалхийта электроэнерги 144,4 миллион киловатт-сахьат да. Из хул соахка цу юкъагIа дIалхийтачул 12,3 процент дукхагIа. Производственни эшарашка дIалхийта электроэнерги 41,1 миллион киловатт-сахьат да, соахка цу юкъагIа дIалхийтачул 28,5 процент дукхагIа.

ХIанз «Грозэнерго» районни управлене, «Сельхозтехника» объединене, гIишлон-монтажни организацей коллективашта хьалхашка латтараш лоархIамеи бехктохкамех деяхараш да: республикерча эррига колхозашка, совхозашка халача балхашта электромеханизаци яр.

Республика юрташка дIало а электрофикаци яра балхаш кхоачашдеш да хIанз. В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна сийленца пакъабохкаш республикерча энергетикаша лаьрхIад юрташкарча хIара цIарга электрически сердал хилийта. Балхача наха коммунальни бытовни гIулакхашта укх шера дIалхийта йовхала энерги 27-зза дукхагIа я 1936 шера дIалхийтачул.

Республике электрофикаци яра деккха новкъостал даьд энергостроительни электромонтажни организацей коллективаша: Новогрозненски ТЭЦ яхача гIишлой управлене, Къилбаседа-Кавказа энергомонтажни управлене, «Кавказэнергомонтаж» треста, кхыча гIишлон организацей коллективаша.

«Грозэнерго» предприятей коллективай экономически хьоххамаш шерагара-шерага лакхагIа хул. Цу управлене коллективо укх шера шин кварталах лыкхай СССР-а энергетикеи электрофикацеи Министерства, электростанцеи электротехнически промышленноста профсоюза ЦК хаара кара тела цIе байракх. Энергетикаша ... Ленина пакъабоагIаш тха «Грозэнерго» управлене энергетикаша дукха къахьегама толамаш дог гIоаддаьхна да. Электроэнерги яккхара шера план 10-ча декабре кхоачашъяьй. Декабрь бетта эггара хьалха «Грозэнерго» управлене дийнахьи буси йоаккха электроэнерги 10 миллион киловатт-сахьатага кхаьчай. Ер бутт боалехьа тIадоагIача шера чотах яккха лерхI 800 миллион киловатт-сахьат электроэнерги.

Укх шера дIабахача цхьайтта бетта 140 миллион киловатт-сахьат электроэнерги дIалхийтай лоалахарча республикашка — Дагестане, Къилбаседа-ХIирашкахьа, Ставропольски крае. Цу юкъа кхоаьь диагор 12 эзар тонн я, электроэнерги 5 миллион киловатт-сахьат да. Хьайоаккхача электрически йовхалеи энергета дIабода мах планагIа лаьрхIачул 2,2 процент лохагIа ба. Валови продукци арахецара план 1138 эзар сом тIехкхоачашъяьй.

Цхьадола къахьегама толамаш даьхад капитальни гIишлош хьалъяча а. Iаьал дукхха хьалха хьал а баь болх бе дIабелабалийтар ТЭЦ-3 котел. ТIехкхоачашъяьй подстанцеш хьалъяреи электрически линеш иккареи план а. Толамца чакхъяьккхай электростанцешта, сетешта ю капитальни ремонт, дукха Iоадаьд диагор, энергетикаша дика кийчдаьд шоай боахамаш Iаьна замалах болх бара. Электростанцей оборудоване капитальни ремонт еча, Iаьа замалахь болх бергболаш предприятеш йийчача къаьстта дика къахьийтад «Грозэнерго» управлене Центральни ремонтно-механически завода коллектив.

Уж къахьегама толамаш ше-шегIа хьахиннадац, цун керттера бахьан да цу управлене чуйоагIача еррига предприятей болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гIулакхерча наха, монтажни организацешка хьинар хьо ца деш къахьегар. Предприятей партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша коллективий болх дика вIаштIехьа а баьккха коллективашта юкъе дика кхетама болх бар. Дегара деига дукхагIа хул балха хIа хьалха латтараш, коммунистически къахьегама ударникаш. Царна юкъе ва № 1 йолча треста слесарь Г. Н. Брякунов, электромонтер М. А. Колин, цеха начальник К. А. Буряк, № 2 йолча ТЭЦ-а турбинни цехера воккхагIвола машинист Ленина орден лелаю коммунист А. М. Иванушкин, химически цеха лаборантка М. П. Пеструшина, № 4 йолча ТЭЦ электрослесарь С. Халидов, ЦРМЗ электросварщик Ю. Вещетов, Аргунски участка электромонтер Н. Дашуев, кхыбараш.

Нохч-ГIалгIайчен промышленность, юртбоахам, коммунальни боахам, къахьегамхой электроэнергеца шоаш дика Iалашбергхиларах дог тийша ба тха управлене энергетикаш. В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна кхы а дикагIа къахьегама толамаш доаздац пакъабаха лерхI цар.

С. УВАРОВ,

«Грозэнерго» управлена керттера инженер.

Грозненски № 3 йолча ТЭЦ-е дукхача хана дика болх беш ва машинист Ельцов Владимир Васильевич. Цо болх ца беш мегаргьа участок яц цига. Массайолча турбинаш тIа болх ба кев цунна, цу даькъе лакха давлении йоккха мощности йолча турбинаш тIа а. Из сменагIа латтача хана цхьаннена хьехам лелац болх тIа. Нийса лелаю технологически режим.

СУРТА ТIА: турбиннай машинист В. В. Ельцов вахте.

В. Васильева сурт.

ХЬАЙБАШ IАНГАРА ДАХАРА — ДУКХАГIА ТЕРКО

Юкъара хьайбай боахам дIахо легIабоалабара КПСС ЦК октябрьски Пленумо оттадаьча декхарех лоархIамерчарех цаI да мегаш дола сида къона хьайбаш хьалитедари царех лакха продуктивность йолча доахана Iулаш дари.

Дукхача шерашкарча опыто хьахьеккхад дIахо хьайбай боахам дегIабоалабара, хьайбай продукташ яхарен уж паччахьалкхенга йоххарен планаш кхоачашъяр дукхагIолча даькъе хьайбаш Iангардахар нийса вIаштIехьлаккхарах тийша хилар.

Шеко йоацаш да, тIехьадусача боахамашка къаьстта Iаи заманаьь хьайбай продуктивность цIаьхха лохдуш хилар, дукха хьайбаш довш моттигаш нийслу, къаьстта Iаьсий.

Из лоархIаме деш кхетадеча вай боахамий кулгалхошеи специалистадей хIара дийнахь цIенхашта тIахьожам лоаттабир ахкан-гуйойна хана доакъар кийчлеча пар дикал лакха хилийтара, хьайбай помещенеш хьалъечен тоаечен. Иштта боккха теркам тIабахийтар помещенешта дезинфекци яра, санитарни ремонт йоаггIача тайпара чакхъяккхара, Iай доахан чусоадеш ветеринарни профилактически обработка яра. фермашка санитарни лостам хилийтара, кадраш дIаннйсъяра.

Хьайбаш Iангардахара гIулакх дика кхоачашдаьд Грозненски района цхьадолча боахамаша. Масала, № 3 йолча сомий-баьцазаарий совхозе (директор Социалистически Къахьегама Турпал А. А. Маликов, керттера зоотехник И. В. Солоненко, керттера ветеринарни лор Е. П. Шестаков). Цу боахаме деррига хьайбаши хоатIара оалхазараши йайхача стандартни помещенешка да. Хьайбашта кхоачамбалла дика доакъар Iалашдаьд уххаза. Санитарни лостам болча фермера доахан цIена, тоеденна да. Шийх ханнаьхьен пайда дикагIа баргболча тайпарен плановни противоэпизоотически мероприятеш кхоачашъяро торо хилийтар детта доахан туберкулезах лораде, цхьаккха бежан цамогаш хилийтаза лирача инфекционни лазарех.

Белгалде деза Грозненски шурий совхоза (директор Д. П. Шаго, керттера зоотехник Ш. Я. Дурдиев, керттера ветеринарни лор А. А. Симоньян) Iаина хила кийчо яьлга.

Цхьабакъда, халахете а долаш да цу лоархIамерча гIулакха боаггIа теркам тIа ца бахийта боахамаш. ЦкъоалагIча Май цIерагIча колхозеи района кхыча боахамашкеи дIадахача шера дийнна гIалаташ теркал а ца деш укх шера а во кийчо яьй. Иштта гIулакх нийсденнад «Атагинский» совхозе (директор Я. Я. Тамаяни, керттера зоотехник н. Токаев), керда коровник хьалъяра балхаш шоай ханнахьа чакх ца дахарах цхьа бIаь етт шийлача помещене латт. Хьайбаш дакха ха хьатIааттай. Е родильни отделени а е профилактори а яц боахаме. Из бахьан долаш укх шера дукха керда Iодаь Iаьсий дайнад, цудухьа хIанз а дIакъест Iаьсий. Из санна ла мегаргдоаца гIулакх нийсъелийтаз хьакхарч лелаеча ферме, цудухьа дукха хурсаш яйнай укхаза. ВIалла мегаргдоацача санитарни хьалашка лоаттаю хурсаш.

Хьайбаш Iай чусоаде кийчдеш цIенхашта кхоачамбоацараш нийсдалийтад «Ермоловский» совхоза шурий-товарни ферме. ХIанз а ремонт яяза я хьайбай помещенеш, кизгаш доацаш латт кораш, наIараш тоаьяц. Коровникашкарен телятникашкарен асфальтни уйнаш кIоагаш доахкаш да. Цхьа бIаь шинаро тхов боацача базашка бийсаш йоах. базаш бIеза я, ферма коа массанахьа кхо да. Ца могадеча тайпара чIоагIа кхотаденна доахн Iаьсий, протулка арадахац, бIеха, гIийна да уж, чаргаш яьннай, е уж дерзадара деш цхьаккха хIама дац.

Кхоачамбоалаш доакъар Iалаш ца дарах хала Iангардаргда № 1 йолча шурий, «Староюртовский» совхозашкара, «Советская Россия» яхачеи Ленина цIерагIчеи колхозашкара хьайбаш. Шоай ханнахьа помещенешта ремонт ца ярах кхерамерча хьовлаза йолча базашка йоах дукха хьакхарч. Ханнахьа хьатIаоза шурий-товарни фермашка доакъар, кIалхьарпар.

Ала деза, доакъар кийчдеча хана боахамий специалисташа кийчдеча доакъара дикала боаггIа теркам тIабахийта ца хилар. Из бахьан долаш цхьадолча боахамашка доакъар хьаьна дац. Сельхозопытни станце агрохимлабораторе техкача гучадаьннад № 1 йолча шурий совхозе люцернеи суданкеи вIашагIъеньча аьлах планах 90 процент хила еза протеин 47 процент мара ца хилар. хIаьта геттаро кIезига я из «Советская Россия» яхача колхозе — 39 процент. Иштта кIезига йоаккх доакъарах хьайбай продукташ совйоаха веществаш: каротин, фосфор, кальций. Цул совгIа вIалла сортови лаш дукха расходаш аь аьлах даьккха хьаар № 1 йолча шурий, «Ермоловский», № 2 йолча Грозненски шурий совхозашка.

Кхоачамболлаш доакъар ца хиларах, цун дикал Iалаьнате лоха хиларах боахамий кулгалхоштеи, специалистштеи, фермай хьайбаш лелалераштеи хьалхашка эггара хьалхара дехкар отт — кхом беш доакъар дIадахийтар, лечкъа ца лайташи бахача наьха доаханга из дуийташи лерадар. Иштта концентратех муж беш, ча оаташ слабриваеи еш йолаш йолча торонех кхетамца пайда эца беза. Оттальча нормал совгIа доакъар дIаухийтаргдоацаш бехктохкаме хургйолча пхьам сага тIачIоагIде деза, доакъар, цо дани тIахьожам лоаттабергболаш.

Хьайбаш Iангардахара эггара хадагIа йола ха дIайоалалуш латт хIана. Партийни, советски, юртбоахама органий кулгалхоша берригаш теркам тIабахийта беза фермашкара къахьегам вIаштIехьбаккхара. Хьайбаш лоаттадаран цайна гIулакх дарар эшаш дола хьалаш хилийтара, чIоагIъяь ветеринарно - санитарни бокъонаш йоаггIача тайпара кхоачашъяра.

Къаьстта боккха теркам тIабахийта беза хьайбай боахаме къахьегача болхлошта культурно-бытовой хьалаш лоаттадара, дукхагIа продукташ ялара, хьайбаш лорадара лакхара хьежамаш дахарца фермашка белгалбаьнначеи хьалха латтарий къахьегамхара безам совбаккхара.

Хьайбаш дика Iангардахара деррига низаш тIадахийта деза. Из пачхьалкхеи план-заказаши тIаийца социалистически декхараши кхоачашдара тешам ба.

Е. ФИНН,

юртбоахама производственни управлене керттера ветеринарни лор.

Мехкдаьттахошта совгIата

Укх тIехкьарча шерашка Грозненски ремонтно - механически завода цехашта юкъе дама хьалха латт А. В. Мирчев керте латтача мехкдаьтта оборудованена ремонт еча участка коллектив. Цун продукци вай республикерча мехкдаьттахошка кхаьча ца Iеш, Бакерча, Украинерча, Дагестанерча, Ставропольерча, кхычахьарча мехкдаьттахошка кхоач.

В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна сийленца пакъабахара эр шу хоалаучча хана доккхий социалистически дехкараш тIаийцар участка коллективо. Пятилетка кхоалагIча шера план тхьоалагIча декабре кхоачаш а еш, планал совгIа 15 эзар сома махьа продукци арахеца, планагIа лаьрхIачул совгIа 12 турбобур, 16 вертлюга капитальни ремонте къахьегама овсарле 1 процент лакхье, арахецача продукцега дIабода мах цхьа процент лохбе, пачхьалкхенна 2 эзар сом пайда бергбола 5 рационализаторски предложени производствана юкъейаха декхараш тIаийцар цо. Декхараш гуш ма хиллара цIенагIа бехктоккхаме да. ХIанз шу чакхдоалаш латт. ТIаийца хинна социалистически декхараш иштта кхоачашдаьд хьежай участка коллектив.

Дальха къахьегама толамаш дог гIоадоахаш да. Шера план ханал дукхха хьалха кхоачашъяьй участка болхлоша. ХIаналехьа планал совгIа арахийца продукци 40 эзар сома махьа я. Ер бутт чакхбалалехьа тIадоагIача шера чотах кхы а 180 эзар сома махьа продукци арахецаргья цар. Къахьегама овсарле лакхъяра план 24 процент тIехкхоачашъяьй участка коллективо, хIаьта арахецача продукцега дIабода мах 4,3 процент лохбаьб. Из бахьан долаш пачхьалкхенна баь пайда 33 эзар сом ба.

Укх шера планал совгIа ремонт а яь бурувзеттарашка 181 турбобур, 12 вертлюг дIаеннай. Кийча а яь производствана юкъейихкхай 9—10 рационализаторски предложени. Цар пачхьалкхенна эзараш сомаш пайда баьб. Гуш ма хиллара шера тIаийца хинна социалистически декхараш а тIехкхоачашдаьд. Иштта къахьегача участка коллективага я завода карара кара тела ЦIе байракх.

Шин-шегIа хьахинна дац уж къахьегама толамаш. Цун керттера бахьан да къахьегам нийса вIаштIехьбаккхар. Социалистически яхье хьалхара моттиг йоаккхаш карара кара тела ЦIе вымпелаш лаара чIоагIа къовсам лоаттабу бригадаша. Цу даькъе ларжача яхьа бутт чакх ма баьллангехьа итогаш ю. Хьалхара моттиг яьккхачарна карара кара тела ЦIе вымпелаш лу. ХIанз уж я В. Глухов, Н. Смольников, И. Грачов керте латтача бригадашка. Цул совгIа дикагIвола токарь, слесарь яха карара кара тела ЦIе вымпелаш тол общественни балха тIа хьинаре даькъа а доацаш, балха тIа хьалха латтача болхлочоа. ХIанз уж вымпелаш лелаю В. И. Глухова, Н. Мителягина.

Хьахулача шера цхьоалагIча диаре деха планированеи экономически стимулированеи кердача системагIа болх бе кийчо еш я участка коллектив. Цунна кийчо еча хана керттера теркам тIабахийта къахьийгад не арахецача продукце дикал лакхъяра, хIана аьлча кердача системагIа болх беча хана керттера хьехам ба реализаци яь продукци, продукци дика хиларга хьежжа кара дIайодац из. Укх шера цхьа моттиг нийсъелнаяц продукци во а аьнна рекламаци ен. Ца эшаш йола оборудовани шоай баланса тIера дIаяьккхай цар.

Ленински къахьегама вахте эттача участка болхлоша лаьрхIад пхи шера план 1970-ча шера цхьоалагIча сентябре кхоачашъе. Планал совгIа арахецаргья 4 бIаь эзар сома махьа продукци. Шоаш уж толамца кхоачашдергхиларах дог тийша ба уж.

Б. КОСТОЕВ.

«СЕРДАЛО»
3-гIа агI. 21 декабрь, 1968 шу

СОЦИАЛИЗМА МЕХКАШКА

ПЛАНАШ ТӀЕХЬКХОАЧАШЪЕЛИ

ВАРШАВА. Керла шу хьатӀехкхеачаш дӀабахача шийтта беттан дахьчун итогаш ша бе хӀинца Польша къахьегамхой. Соолучул 9 процент дукхагӀа арахийцай укх шера промышленни ерглови продукци. Халкъа баххам дегӀабоалабара оттаьча планал дикхагӀа ба промышленни производство дегӀаахара бевран.

1968 шу дикача теламера чакхдаьккх Польша юртбахами къахьегамхоша а. ХӀора гектара тӀара чуийцад 21 центнер ялт. ТӀом чакхбаьннача тӀехьагӀа цӀенкха ца хиннача тайпара бекъка хьувнъам чуйийцаб Польше укх шера. Хьалхарча данннаш хьахьокхачох, планах кийрхӀачуа 5,4 процент дукхагӀа дегӀайоагӀаргьа укх шера ерриге а юртбахама производство.

БОЛГАРЕ ЭГГАРА ХЬАЛХАРА АТОМНИ ЭЛЕКТРОСТАНЦИ

СОФИЯ. Дунай тӀерча Козлодуй яхача гӀайрени юртан гонахь йоацца, хӀенечул 92 шу хьалха болгароски кортмуньъала бацьон ойлакь – векиха пьаесама Христо Ботев веннача, дӀадаладаьцд Болгаре эггара хьалхара атомни электростанци хьалъира балхаш. Из хьальира йолча соглашенена 1966 шера кулгаш яздьдар СССР-ан Болгаре Халкъа республикан правительствоша. Атомни электростанце низ 800 эзар киловатт хургба.

ПРАГА. Паччахьалкхен статистически управлене кепатехза арадьхад Чехословакe юрта бахьни дегӀабарах доле укх шерара предварительни данниш. Юртбахама валован производства 1968 шера вохкарчуд 3,8 процент дегӀаваьй. Чехословаке юрта бахьма исторе чуъь цӀаннке а ца хиннача тайпара ялта лаькха хьувкъам чуийцаб укх шера. Цхьан гектара тӀара юртбахама кооперативашк госхозаши чуденид 31,3 центнер кӀа, 22,5 центнер кега, 29,4 центнер мукх.

РУМЫНЕ ШАХТЕРАШ БОЛЧА

БУХАРЕСТ. Укх шера румынски шахтераша планал совгӀа боаинхаргба 2,4 миллион тонн кӀор. ТӀом болабелалехьа мехка ерригача кӀора промышленниста шера боаинхкаш хиннар масса хӀана бац ьыне ба из.

1968 шера боаинхаргба 17 миллион тонн кӀора. КӀора боаинхкига ништта алсамданнзе вӀаштӀехьдаьннад Олтени яхача шаттиге керда шахташ хьалъирах.

ЮГОСЛАВЕ КЕРДА ГӀИРСАШ

БЕЛГРАД. Бадовац яхача гӀарола болх бе йолаялйитай дикниццинени рудашта обогащени флотационни завод. «Аннадина», «Нижняница», «Ново Брдо» яхача рудникашка хьайийллай керда забоаш. Уж объекташ болх ба боалийтача дена шера 600 эзар тонн руда даакхх, хьалха доакихка 300 эзар тонн мара ца хиннача.

Доазол декъара

ВЕЖАРАШХА ЙОЛЧА ВЬЕТНАМАЦА БАРТ-ЦХЬОАГӀО ЙОЛАШ

«Вай вьетнамски доше бахьаш!» Из лоаммаш цхьа хета Ӏийнадан сода Ханое. Цуняца лаьнад вьетнамцашта дагалаттарех — кортамукъача, машарерча вахарех, шин лаьца бекъаш бохабаь може вӀашагӀтохарах. Американски неоколонизатораши цар сайгонски халхарошен машаре бахарах, къилбаседерча пхоьй вежарех дӀахкетарах йола Къилбехьен Вьетнаме бахача къаьа уаьла вьзаш йолаш дукхы шераш да. Бакъда агрессорий а хлоачашинаша шоашта дагалаттар. БарзӀ шу хьалха Къилбехьен Вьетнам мукъаьнхкара Къаман фронт ен вӀашагӀхийттар вӀашш къаьста хинна патриотически организацеш. Патриоташа лоаттабу къовсам керрака тайпара лостам лаьца дӀаболабелар. Американски интервенташа цар оттабьраши залача хьале эттар. Фронта политически программа дийцар Къилбехьен Вьетнаме бахача беррига тайпарча наьъя бокъонца дола хьаитам. Исхьа тӀайоалӀача цуна може машаре вӀашагӀтохера хьцдаш йола перспективе белгалъйаккхар. Цудуьа фронта байракхашта кӀалъейттар мехка къилбехьен дерригa патриотически нимаш.

1964 шера агрессораш тӀеэн ала Вьетнама къилбеседа дазкъе тӀе а баьккхар. ДРВ-а дукха нах бахача районашта варварски бомбаш етта йолайир. Цу мехке халкъо мукъадалар тӀехь лоаттабеча турпал къовсама арена хиннa из Ӏин, дуьнен халкъашта юкъерча довнийн кхераме кхувра а хинки дӀааттар Вьетнам. «Вьетнам» яха дош ше дерригача мехкашта хьалхашка эттар къонахчален ташамен пароль а, аламий, сов веста символ а, империализмане дукхьеларча, демократенни масларан тӀехьарча къовсама байракх а хинне.

Социалистически мехкаша вежарашха долча вьетнамски халкъа массе а оагӀорашъера политически, экономически, тӀема новкъостал дукхерригача континентий халкъаш чӀоагӀа дукхьал дьаннад агрессена. Iалаьмате бокхие низ бенваб «барт-цхьоагӀо» яхача дешага. Цу барт-цхьоагӀоно Вьетнаме хинна а даькъ тӀаргна патриоташа доаттача дикача толамаша ДРВ-а територе тӀа етта бомбеш соцаеча а переговораш еча а оттадир США доал дееш доле гӀоаррaш. Цхьабакъда Парижера переговорашc Вашингтоне Сайгоне бехках тӀехьететт. Къилбехьен Вьетнамера тӀом дӀахо баш ба, йоагаш а юрташ, чу а хьадаш американски самолеташа «Скайрейдерашек» «Скайхокашех» пулеметаш етт ехархошта. Цукулъа вьетнамски халкъа къовсамца дуьнен халкъий бола барт-цхьоагӀо укх деношка шие лоархӀам ца боаш хиларал совгӀа къаьстта чӀоагӀа эшеш а ба.

Вьетнаме бокхха нах бу цу барт-цхьоагӀон. Хайфоне советски хьнаьна тӀера мухьаш Ӏоздохача а импровизированни митингашка а хилар со. Сона хозар вьетнамохниа вай мехка яха доккха баркал. советски новкъостала лоархӀам бийшр. Зенитини ракетни расчеташка сона хезар салтечи тӀема техникица раьза болеш доккхал деш вьетнамски салташен эсаршен дийцар, цар йоахар: Советски Союзо кхьча социалистически мехкашен хьалоакаш хилар къовсам лоаттабе дог урагттрау тха.

Вьетнамски тӀом шие тайпара йола интернационализма школа а хиннa дӀаэттаб. 20 декабре барзӀ шу дуьннад Къаман фронт хьлъела дийнахь дена. Цу дийнахьа чакхдоал Вьетнама халкъа лоаттабеча къовсамца барт-цхьоагӀо хилара дунен тӀа етта кӀира. Ераш да из кӀира ништа чакхдаьлар дуьна вай планета тайп-тайпарча митингашкара уш цхьадола ловмаш.

«ДӀадаха Вьетнама суверенитетах из шие лоӀаме хилараш тӀакхуьдаш США-с мел лелаву тӀулакхаш!» «США-ен варна барт барйй эскараш Къилбехьен Вьетнамера арадахьа!» — иштача лозунгашца демонстраци арабаьлар Брюсселе бахенах, дукха километраш ника бир цар бельгийски столица уламашка гӀолла.

«Вьетнам негьаргьа» — яхаш ахьатарра тӀоераш дийттар Сальвадора столице демонстранташа. Сальвадора университетий студентий Ерригьоьъарча ассоциацен Вьетнамаца барт-цхьоагӀо хилара Сальвадорски комитетои университета помещенене конференци йир. цига къамал даьча хьалха хиннача университета ректора, хӀанз Вьетнамаца барт-цхьоагӀо хилара Комитета председателa ташавеш хьатьектар Вьетнамера къовсам американски империализма тьърдавьнача низашта демократе а прогресса а низашта кийъа латташ хилар.

Митингаш, собраниш, демонстрациш хилнай Итале дукхача городашка — Риме, Милане, Палермо. Из кӀира латтача хана цу мехка къовсам лоаттабеча Вьетнама медикаменташ гульйра шерра кампани ярьжар.

Къаьстта дукха тӀулакхаш дир цу барт-цхьоагӀон кӀиргӀа Советски Союзен ерача социалистически мехкашен.

Дукхаш малламаш болча зокхаша тӀа латтара уйлаш къаьста хьахийхар 15 декабре шие бокх Стокгольме йистебаьнхача, Вьетнамах йолча машар бехача нахий йерригдунен консультативни совещане. Дунен шоаткье етт совгӀа долча мехкий къамaн организацей викалаша, хӀаьта ишта тиъеста дунек халкъашта юкъерча организаци бахкийтараша оттайир турпал вьетнамски халкъа лорадара машар оттабера, Къилбехьен Вьетнамера США-ен цар сателлиташен лоаттаю агресси соцаера, цар тӀема бахам дӀелхара, шие вӀел ше къовстае Къилбехьен Вьетнама бокъо ялара тӀехьа машар бехача низаш леладу тӀулакхаш ихьа а хьинкар долашагӀа леладара программа.

А. ТЕР-ГРИГОРЯН. (ТАСС).

Укх шера шоллагӀча кварталe дехь Грозненски швейно-производственни объединени карара кара тела Ше байракх лелаеш хьайнагӀа Будкина Нина Ивановнас куьйгаллeча цхьоалгӀча цеха коллектив. Дукхьал цхьайтта бетта планал совгӀа шита тийга тайп-тайпарa барзкъаш 4614 да. ДикагӀдолча сортах барзкъаш тегара план а тӀехкхоачашьйн цеха коллективо. Лоькхалйтаи уж къахьегама толамаш укх бетта а. Хьалхарча шин декада план 101 процент совгӀа кхоачашьйн цеха хӀамаш тегараша. ХӀора сменагӀа нормаш 114—120 процент кхоачашъеш хьинаре къахьег новкъосташа Степаненкос, Цыганкова, Дуненас, Ломакинас, кхьчар.

Сурта тӀа (аьрдехьара аьтехьа) мотористкаш А. Цыганкова, Э. Степаненко.

И. Панева сурт.

ПЕРЕПИСА— ДИКА КИЙЧО

Наха чӀоагӀа эшаш а хьашт долаш а гӀулакх да мехка мел бола нах дагарбар. Халкъа боахама планированеш ен, социальни новкъостала бюджет оттееш, кхыдола гӀулакхаш деш паччахьалкхене мел нах бе ха дезаш да.

1970 шера хургйолча Ерригсоюзни переписа чуйина кийчо ен латт хӀанз вай мехка. Цу гӀулакха кийчо ен бе вай республике а. Дукха ха яссац цу гӀулакха кийчо ен вай. 1969-ча шера январь бутт хьагӀаккхачалехьа массаа йола райгорсоветаш, райгоркоммунхозаш дешхариела а городий доазуе хоадае, уламой цӀераш, квартирий номераш уттае. Из болх дика бу Наурски, Грозненски райисполкомашка, МалгӀабеке горисполкома. Бакъда массайолча районашка лелаш из гӀулакх дика. Масало, Урус-Мартана, Назрана, Ачхой-Мартана райисполкомашка боаха чӀогӀа ен бее переписа кийчо цар. Городий, боккхача юртий списка оттеьлаш цу районашка.

1969 шера январь бетта хӀайолалу перепись вӀаштӀехьаьлккхара балха шоллагӀа этап — лаьрххӀа оттабьча регистратораша квартирий списко оттаир. Цу списках городаш, юрташ участкашта екъаргьа. Нагахьа сана массадолча цӀенoй номераш уламай цӀераш тӀайолаш трафареташ йолаш ца хуле, номераш боаиаш квартираш хуле дукхо вал буьсаргба переписа юкъе ца боакаш.

Белгалдаккха деза 1970 шера хургйола перепись шие програмах йолга. хӀаьта 1959 шера цаъ мара яцар программа. Масала, кердача переписах 75 процент наха уттани листокаш тӀа жоп дургда 11 хаттара, 25 процентана — 18 хаттара; 1959 шера бахача наха 15 хаттара мара лацар жоп. Белгалдаккха деза паччахьалкхена наха перепись ен дукха зе хулалга. Масала, город Грозне уламай цӀераш тӀайолаш трафареташ кийчьярах, уж цӀеноех дӀатохарах хӀаьзле 20 эзар сом дӀадахад. Из цифра ништа лакха хилар нхьа бахьан цхьацайолча организацеша шоай болх дика ца бар да. Масала дукха цӀенош да Грозне хӀара цӀенах массех трафарет йоахлаш. Зе дукхагӀа хилар мара хӀача дац цар деш. ХӀара саьнта цхьаций хилла тоьаж бар парех.

Кердача переписа юкъе тӀоргба вай мехка мел вола сег а СССР подданство йола кхыча паччахьалкхенашкара баха нах а, хӀаьта доазол дехьагӀа баха советски нах а.

ХӀанз массайолча республикашка, областашка переписа кийчо ера балхаш ништа дӀахьу хьожаш юкхера тӀахьожам бeш латт. Из тӀахьожам вай республике а, беш ба.

Ерригача советски, партийни, комсомольски, профсоюзни, кхыйола общественни организацеш декхарийла я цу лоархӀамеча балхана дакъа лаца. Цу гӀулакха кийчо ништа вай хьожаш даьча хьажаро гучадоаха кхоачамбоацараш дӀадахара оарцагӀбовла беза переписана новкъостала йола комиссеш, активисташ, агитатораш.

П. ПОПОВ,
Нохч-ГӀалгӀай АССР статуправлене начальника заместитель.

КЪОНАЧА ПАТРИОТИЙ БӀАРГӀАШЦА

Кагирхеното кхетан балара гӀулакха юкъе дакъа хьаа хьаьа историн культуран памятникаш лорадеча Ерригроссийски общества Централни Советo ВЛКСМ ЦК-ен РСФСР просвещене Министерстваца кхьана сопам баьб ерригача краяшка, областашка, республикашка «Дай мохк» яха берий творчества выставкаш е а цар тӀехкъара тур гор. Москве чакхъякха а.

Из тайпа выставка вай республике хилар дукха ха йоаццаш. Шин кӀиранна изобразительни искусства Республикански музея витринашта шхе хадданза хьайзоп къонача художникий сакъердамеча балдаш берий тӀаула зрителаш.

Даьвен тема хьагӀйт исторически архитектурни памятникий зариевккашта сапна, ништа граждански Дай-мехкен тӀемий турпал гӀулакхашца, гӀарсаш хьалдеча, космос каралераеча доахача толамашца, пионерски гӀулакхашца, цӀейш деладарца.

Выставке дакъа лаьцар юрташкарчен городашкарчен школаша, пионерий Дворецa студе, берий художествени школа.

Премеш еннача Ерригроссийски выставке лахьийта жюре хьахержачеe 24 бера балхаш юкъе къаьстта дика да пионерий Дворецa студерча вешархочун Зайцева балхаш.

«Зимни яккхар» композиццеха диллача шие тайпара а хӀаране белгалара образ йолаш йола Ӏалаьмате дукха фигураш дӀаннйсъярга диллача динамически а да.

Вайнахьа исторе белгалонаш кӀоарета йовзийташ я «Халкъа турпалах Ахи-Сурхох йоьл легенда» яха В. Гольцевай (57-гӀа школа) композици.

Берригаш а выставке хьокха дӀачубеннараш кхо бӀаь совгӀа болх бар, хӀаьта хьокха оттабьраш кховзткъа мара бацар. Художествени чулоацамга диллача геттара хоза хинна дукха балхаш тӀа ца эпаш дитар дукхьал тематанa таплуш ха хилар бахьан долаш. Из ишта нийсдургдацар, нагахьа сана городской районий халкъа образоване отделаша выставка маӀаш, тематика бокъонца белгал а йоакхаш школай директораша хьалхагӀе дӀадозийта хиннадаларе. Урус-Мартана районa геттара гоадаь дахкийтар балхаш. Дукха балхаш цкъа кепатеха араьннача иллюстрацеш тӀара юха хьатӀоиздаь хинна. Дешархой нийсача новкъа лостаба хьежабац педагогаш, Грозненски района ВООПИК-а бехктоххамерча секретара нов. Кисовас бе боатгӀаш бала болх ца барах совгӀа, жюре членаш районе болхкита а зотаьлъ. Из бахьан долаш цхьаккха болх дӀачубеннабац. Дуккхен лоархӀамен архитектурни исторически памятникаш долаш йолча Назрани районе а (ВООПИК бехктоххаме секретарь нов. Мальсагов) дакъа лаьцадац выставкана юкъе. ВЛКСМ Нохч-ГӀалгӀай обкомо бе боатгӀача тайпара теркам тӀабахийтабац выставка кийчъяра.

ВООПИК-а республикански отделене решени яьй кхыча мероприятешта нийсса «Дай мохк» яха берий творчества выставкаш хӀара шера уттае.

Выставкаш кийчъелга школай педагогически коллективаша ахканарча экскурсешца, туристски походашца, краеведене кружокий паматешца цхьана тарде хоьргга аьнна хет сона. Вай дог тийша да, педагогий говзача кулго лостам телаш болча къонача художникаша хьы а сакъердамеIарча произведенешца вай гӀадлугаргхиларах.

Г. ЩЕДРОДАРОВА,
«Дай-мохк» яхача республикански берий выставка жюре председатель.

ПИСАТЕЛЬ И. БАЗОРКИН— СТУДЕНТАШ БОЛЧА

Укх денoшка Нохч-ГӀалгӀай педагогически института хьтаьа хиллав писатель Базоркин Идрис. «БӀаьшерий боадамара кхача» романах читательски-доаххие конференци хилар.

Базоркин Идрис вахарах а цун творчествах а къамаьл дир институтa преподавателa Дахкильгов ИбрахӀима. Писатела керда роман вай литературана бокъа лоархӀам болаш хилар белгалдаьккхар цо.

Къоначарна кхетам белара, халкъа истори кӀеоргагӀа довзийтара хьаькъехьарча романа лоархӀамах дийцар института доцента Т. Мальсаговас.

Писатела фольклоран материалах хаттача пайда эцар белгалдьнихар преподавателa А. Мальсагова, хӀаьта романa тӀера берий образаш лаьцар студенткас Чариевас.

Конференце къамаьлаш дир пединститута венникагӀвола преподаватела Ю. Воробьева, яккагӀча курса студента А. Томиева, преподавателаша Б. Чакиева, Нальгиевас, студента Даниибулатова, преподаватель П. Парчиевас, писатель Х. Ошаевa, Нохч-ГӀалгӀай книжни издательства редактора нов. Яблоневас Ӏайийшар вай мехка дуьнахача геройшкара ахкийта книжкаш дешарий отзываш.

Конференци чакхйоалаш гулбеннарешта хьалхашке къамаьл дир писатела Базоркин Идриса. Цо дийцар ше «БӀаьшерий боадамара» яха роман ништа яздир, цунна эшаш хинна материал ништа гулйир.

И. МУСИЕВ.

КЕРДА КНИЖКА

Нохч-ГӀалгӀай книжни издательстве укх денoшка кепа а теха арахийцай гӀалгӀай литературе цӀи хеза волча поэта Муталиев Хьажбикара хержача произведенеш шоллагӀа том. Уж шие книжка арахец поэт ваь кховзткъа шу кхоарца дукхадденна.

Эрсий меттала арадьнад Ведзижев Альмада «Ккурчара цӀи» яха дувнарий сборник.

Художественни литература дезараша совгӀат хургда цунах.

«Вахара бакъьдар» яхаш да М. А. Дорохова брошюра. Авторо тоханй парте XXIII-ча съезден КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) Пленумeн решенеш кхоачашъяра тӀехь Сунженски района «Коминтерн» яхача колхоза партийни организаце баьча балха йоккха опыт. Брошюра пропагандистски лоархӀам болаш а колхозий партийни организацей болхлоашта чӀоагӀа пайхьадаргхолаш а да.

Эльдарово яхача мехкаьтта доаккхача 1967 шера яьина йоккха цӀи йоаеш советски наха карагӀдаьна денал гӀулакх дувцаш да Ершовен Токмоговен «Эльдарове карагӀдаьнна денал дола гӀулакх» яха брошюра.

Ч. ЮСУПОВ.

КЕРДА СПОРТА ДВОРЕЦ

Дукха ха яц Гудермесе керда спорта Дворец хьайийлла. Доккха совгӀат хиннад цох ерригача районе бахачарна. Даим дукха нах хуа Дворецe гулбенна. Ховача, сийрдача залашка спорта дукхача тайпаех яхьаш хул, занятеш еш хул города тайп - тайпарча предприятеш, организацеш викалаш, школай дешархой. Къаьстта гӀадвугаш я баскетбольни волейбольни майдаш чуйола йоккха зал. Укхала я спортивни гимнастика зал, салоӀа залаш, душевойш а.

№ 11 йола гӀишлой - монтажни управлене коллектив я из Дворец хьалъяр. Бакъда царна доккха новкъостал деш хиннаб города кагирхой. Уж ба Гудермес станце локомотивни депо, медицински инструментий завода. № 24 йолча производственно - технически училища, кхычахьара а комсомольцаш. Царна — шоашта доккха совгӀат хьачарна дег тӀара баркал йоах Гудермеса района къахьегамхоша, дешархоша.

Н. ОЛЕГИН.

БРАЗИЛЕРА ХЬАЛ

НЬЮ-ЙОРК, 19 декабрь. (ТАСС). Рио-де-Жанейрера информационни агентстваша дена хоамех, хӀанз а чӀоагӀа кхохкаденна да Бразилера хьал. ЮПИ яхача агентства хоам бу, Сан-Пауло яхача университетски городоке эскар доалладаьд, яхаш. Шоай гӀулакхаш леладе бокъо йоацача студентий союза членаш лех салташа.

Мехка эттача хьалах болча хоама тӀахьожам лоаттабу дӀахо а ценауро. Сан-Пауле «Диарио де Нойте» яхача газета конференци йир университета территоре тӀа эскар доалладарах йола информаци араяккхара хьакъехьа.

ХӀаьта цу хана правительства официальни викало селхан пресс-конференце аьлар, мехка лийпа нах 200 сагал дукхагӀа а бац цӀерех дукха бараш хьа а хийнаб.

Бразиле президента Коста Силва 16 декабре сарахьа эггара хьалха къамаьл дир мехка чрезвычайни гӀулакхаш юкъе доалладаьчул тӀехьагӀа. Къоначa эпсарашка къамаьл деш цо аьлар: «фактически а законагӀа а воагӀа» шун командир а ва со, «низегӀа из бокъо цӀакхла дӀа а йоаккхайтаргьац аз».

Финансий министра Делфин Нетос пресс-конференце аьлар, правительства чӀоагӀа гӀулакхаш леладу экономи ен инфляцена къовсам лоаттабеи тӀерташ. Цхьабакъда, цунна хетачох, цу гӀулакхина доазув оттадергдац Бразиле доазол дехьарча капиталовеча балха. Министра белгалдаьккхар, Бразиленен США-нен юкъерча гӀулакхий хьахъехьа цхьаккха хувцамаш хург хиларга хьежаш ше ца хилар. Сона хетачох — аьнна тӀатетхар Нетос — цар кхетаду укхаза хулаш дар».

НАЦИЗМ, НЕОНАЦИЗМ, РАСИЗМ ХАРЦЪЕ ЕЗА

НЬЮ-ЙОРК, 19 декабрь. (ТАСС). Бештъа мехка викалаша кхоалагӀча комитете самардийнахьа нацизм, неонацизм, расизм, да йиш ца хилареи терорен дарла тӀа оттаьь царна тара йола моллатӀа идеология практикен уж гӀожагӀча тайпара сага бокъолаш, ООН-а Устава принципаш йохаеш, машаран халкъий кхерамалешен кхерам тӀатоссаш хиларах тарра юха а хьелла харцъе вӀашагӀкхийттача Къамий Организаце Генеральни Ассамблеяна могаеш йолча резолюцена голосовани йир.

Комитето ерригa паччахьалкхенаш чӀоагӀа тӀахьийхар нацистски, расистски, цу тайпара кхыйола организацеш законах йоацаш дӀахкхайкаяа а судебни порядках царна тӀа кхуаш хилара а. Проекто иштa тӀахьех ерриг паччахьалкхенаш, халкъаш, къамийи дунен халкъашта юкъерен организацеш махулла чехкагӀа а хьалда а расизм, кхыйола нацистски идеологии практикен, царна расови да йиш йоацаш хиларен терорен дарла тӀа хьаьъ апартеида политика а дӀаяккхара.

Цу проекта духьал голосовани йир Къилбехьен-Африкански Республика делегаце. ЮАР-а правительства нацистски чулоацам дерригача дуьнена хьалхашка цхьаькха хьа я хьокхаш.

СИНАЯ ПАРТИЗАНАШ

КАИР, 19 декабрь. (ТАСС). Каирски кепайоазоно чӀоагӀа тербо ю Синайски ах гӀайрен Ӏарбий партизаний гӀулакхий. «Аль-гумхурия» яхача газето бе ча хоамах, Кнесете къамаьл деш (Израильски парламент), Израила оборона министра М. Даяна мукъарло дир 1967 шера июнера тӀом хинначул тӀехьагӀа синайски партизанаша Израила доккха зе даь хиларa. Эль-Аришера дена Синайски ах гӀайрен къилбаседа Румана Ат-Тура а Шарм Аш-Шейхата — къилбехьа кхачталца 55 операци а ен.

Газето йоах, доазаш долча бахьанашна, Израила оккупационни Ӏадал къайлаха гӀерт синайски партизаний гӀулакхий результаташ кӀорадаь зен Израила баха вах кхера ца бар дукха, хӀаьта ишта оккупационни территореа тӀахьожам лоаттабе ше низ боацаш хилар дунен общественностах лочкъадар дукха а.

Эттара боккхагӀа лоархӀам болаш я Шарм-Аш-Шейха районе ехь операци. Цига израильтянаша гулдаьлар дукха тӀема кхоачамаш герзи. Партизанаша герзи тӀема кхоачамаш чудола йоккхий складаш легахьйтар. Шин дени шин буси ьыгар цига яьна цӀи.

«Аль-гумхурия» яхача газето белгалдоакх, Синае къовсам лоаттабеча партизански группаша шоай кертера декхар лоархӀ ах гӀайре израильски оккупантех ӀоцӀенвар, яхаш.

ХАОТТАМ

Республике гӀоллeн Грозней тахан а, кхоана а, ломма а кхаьта морхаш а йолаш хо латтаргья, цхьацанахьа доьх хургда, ша булларгба. Фегара температура бийсанна 0 градусагара 5 градусага кхоачаш шелал йолаш хургья, хӀаьта дийнахьа — 2 градусагара 3 градусага кхоачаш йӀовхал хургья.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгӀа, хьажа

РАДИО
21 декабре

7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — Хоамаш. 7.40 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Передачай программа. 8.30 — «Керда хоамаш» (нохчий меттала). 8.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 8.50 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала). 9.00 — Москва. 15.15 — «Ленина доал дувцараш» (нохчий меттала). 15.30 — «Къона тӀехье» (эрсий меттала). 15.45 — Ашараш. 16.00 — «Сона дукхавезаш мехка» (эрсий меттала). 16.20 — «ТӀехьа, плашa» яхача пакланаре передача (нохчий меттала). 17.00 — «Къорнхаь» яха сатирически радиожурнал. 17.30 — «Къонал» (эрсий меттала). 18.00 — «Юртарча нахьъалокха гӀолла» (нохчий меттала). 18.30 — Сайрайнара концерт. 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ
21 декабре

17.00 — Бака оттаеча хана цӀа ялараш лораллаьга хьакъехьа йола беседа. 17.20 — «Берашта «Цхьа доаь йазьшнер» яха художествени фильм. 18.40 — Советски литературчи искусствай мастераш «Стенислаский» яха фильм. 19.06 — «Щит и меч» яха художествени фильм. «Ше ша бокъо йоацаш» яха хьалхара дакъа. 20.30 — «Хьа» Информационни программа (ЦТ). 21.00 — Передачай программа. 21.05 — «Искусства дакъа хьалхара гӀаьнаш» яха музыкальни передача. 21.55 — Документальни фильм. 22.15 — «Экрана тӀа хьа». Музыкально-сакъердаме программа.

РАДИО
22 декабре

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — Хоамаш. 7.30 — Передачай программен ашараш. 7.40 — Москва. 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — Шоана дукха езача ашарий концерт. 9.00 — Москва. 15.15 — Передачай программа. 15.20 — «Руставели» яха литературни беседа. 15.40 — Ашараш. 16.00 — Москва. 16.30 — «Литературни Нохч-ГӀалгӀайче» яха радиожурнал (эрсий меттала). 17.00 — «Вай индустриальни мохк» (гӀалгӀай меттала). 17.15 — «Шоана хетаю энергетикаш» (эрсий меттала). 17.30 — Энергетикашта дола концерт. 18.00 — «Къонал» (гӀалгӀай меттала). 18.30 — РадиоладувгӀархой заказах дола концерт. 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ
22 декабре

14.15 — «Зорька» (гӀалгӀай меттала). 15.00 — Хоккея СССР-е хьалхара моттиг яккха. ЦСКА—«Спартак». Перерыва теледьпзонни кердадараш. (ЦТ). 17.15 — «Электрификаци тӀатохара». Энергетикий Денга. 17.55 — Энергетикий заявкалех дола концерт. 18.55 — Англайски метта урок ахкерадаккхар. 19.00 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 19.20 — Киножурнал. 19.30 — Концерт. 20.10 — Передачай программа. 20.15 — «Вохк дия». Дунен халкъашта юкъера программа. (ЦТ). 21.00 — «Щит и меч» яха художествени фильм. «Дийна ваца деана приказ» яха шоллагӀа фильм.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

21 ДЕКАБРЬ

В. И. Ленина цӀерагӀара майда. 19 сахьат дальча хроникально-документальни кинофильмаш хьокхаргда.

«Красный молот» завода культура ЦӀа. 15 сахьат дальча «Хьамсарча мехка гӀолла» яха кинолекторий хургья. 16 сахьат дальча «Советски паччахьалкхе хьакхелларе цун бахьчин ва В. И. Ленин» яхача темах лекци хургья.

Просвещене болхлой ЦӀа. 18 сахьат дальча «Школен вахари» яха устни журнал хургда.

Н. К. Крупская цӀерагӀара культура Дворец. 16 сахьат дальча Грозненра машинаькъахой тӀечей къахьегамен сийлен музей хургья болх беш.

С. М. Кирова цӀерагӀара культура Дворец. 15 сахьат дальча «Вайна хьалха Ленин ва» яха кинофестиваль хургья.

Химикий культура Дворец. 18 сахьат дальча Нохч-ГӀалгӀайчен писатели И. М. Базоркинца вӀашагӀкхетар хургда.

20-ча участка клуб. 14 сахьат дальча «В. И. Ленин революционни марксистски парти вӀашагӀъеллар ва» яхача темах лекци хургья, цул тӀехьагӀа В. И. Ленинах дола документальни кинофильмаш хьокхаргда.

Пролетбата цӀерагӀара культура ЦӀа. 17 сахьат дальча «Хьона дукха ца веза турпал» яхача темах берашта лаьрхӀа беседа хургья. 18 сахьати 30 минути яьча дальнозной лекторий хургья. 20 сахьат дальча кагирхой салоӀама сайре хургья.

В. И. Ленина цӀерагӀара культура Дворец. 11 сахьат дальча сег новларен-яхарен торжественаи Дӏ. 17 сахьат дальча «В. И. Ленина образ художественни литературе» яхача темах ленински дешараш хургда. 20 сахьат дальча — халхара сайре.

М. Горьке цӀерагӀара клуб. 17 сахьат дальча «Дерригa дуне дӀаьх кӀиргӀа». 17 сахьати 30 минути дальча «Ленина хьакъалерча хьехамех» яха диалекторий хургья. 20 сахьат дальча кагирхой салоӀама сайре.

22 ДЕКАБРЬ

В. И. Ленина цӀерагӀара майда. 19 сахьат дальча хроникально-документальни кинофильмаш хьокхаргда.

«Красный молот» завода культура ЦӀа. 17 сахьат дальча завода художественни самодеятельноста концерт хургда.

Хлебкомбината клуб. 13 сахьат дальча «Ильича васеташ кхоачашдеш» яхача темах берий утренник хургда. 14 сахьат дальча «Москва—Москва» яха документальни кинофильм хьокхаргда.

Просвещене болхлой ЦӀа. 16 сахьат дальча «Массаза кхетий - хьогӀа вай цӀерех» яха беседа хургья дешарен новиошен лаьрхӀа.

Н. К. Крупская цӀерагӀара культура Дворец. 18 сахьат дальча «Из-на хила а метар» яха беседа ерья лоро.

Машиностроительни объединени. 11 сахьат дальча «В. И. Ленина коммунистически моралах нравственностах» яхача темах дешара конференци хургья.

С. М. Кирова цӀерагӀара культура Дворец. 15 сахьат дальча «Вайна хьалха Ленин ва» яха кинофестиваль хургья.

20-ча участка клуб. 14 сахьат дальча «Сийлахь-воккхача Ленина вайна вика сийрдабаьккхаб» яхача темах кинофестиваль хургья.

Пролетбата цӀерагӀара культура ЦӀа. 10 сахьат дальча ден берий доьзарий цӀа болх беш хургда. 13 сахьати 30 минути яьча берашта В. И. Ленинах дола дувцараш спектакль ешаргья. 14 сахьат дальча «Музыка — В. И. Ленина вахаре» яхача темах Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт хургда. 18 сахьат дальча «2000 цӀерашкара электростанци ток луш я» яхача темах беседа хургья. 20 сахьат дальча халхара сайре хургья.

М. Горьке цӀерагӀара клуб. 13 сахьат дальча «Ленина тӀехье я тхо» яха киноутренник хургда. 18 сахьат дальча (къахьегама ветеранашта) «Советски Союзе гӀалла» яха кинолекторий хургья. 20 сахьат дальча халхара сайре хургья.

15-ча участка клуб. 12 сахьат дальча депутатски Совета ше баьча балха отчет ергья. Цул тӀехьагӀа документальни кинофильмаш хьокхаргда.

В. И. Ленина цӀерагӀара культура Дворец. 9 сахьати 30 минути яьча замагӀа долча берашта В. И. Ленина биографи ешаргья. 14 сахьат дальча «XX-ча бӀаьшерен Прометей» яха В. И. Ленина бӀеь шу дизара хетаь кинофестиваль хургья. Цул тӀехьагӀа «Депутат Балтики» яха кинофильм хьокхаргда. 17 сахьат дальча «КПСС ЦК октябрьски (1968 ш.) Пленума балха итогаш» яха кӀиранден дешараш хургда. 20 сахьат дальча халхара сайре хургья.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гӀа этаж).
Телефонаш: редактора—3-44-96; редактора зам.—3-39-11; бехктоххама секретара—3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий—3-42-30; юрта боахамен письмой отделий—3-42-28.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж).
Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.
«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7/84.
Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.
СФ05281. Заказ № 5373.